

Apo,

Itedmo Kadakami Daytoy a Bantay

MAIKATLO A TOMO · MALVAR STREET, BAGUIO CITY

Manipud Lancaster County PA agingga iti Malvar Street Baguio City Philippines

Engle · Robson · Leonard · Haines

Ken ken Mary Lou Engle · Pakasaritaan ti Pamilia Engle

Maikatlo a Tomo: Malvar Street, Baguio City

Dagiti tawen idiay Malvar, ti Brent School ken ti ruangan idiay Subic · 1967–1975

DAGITI TAWEN IDIAY MALVAR 3

- Maysa a Nangato a Bantay a Naisina 4
- Itedmo Kadakami Daytoy a Bantay 5
- Patpatgek a Kakabsat 6
- Siak, ken Dakami 8
- Dikay Agbuteng 9
- Ti Umuna nga Aldaw ti Iskwela 10
- Iti Radio 11
- Saanka nga Agbuteng 12
- Two Candles 13
- ML + I 20
- Dagiti Lallaki ti Kearsarge 23
- Ikararagyo a Malpas Koma Daytoy a Gubat iti Mabiit 31
- Dagiti Sarhento 43
- Nagasatka Unay nga Ubing 53
- Adda Klase ni Karen Ita nga Aldaw 62
- Ipagarupna a Saanak Pay a Nangibelleng iti Aniaman 69
- Huebes Santo 80
- Idolo Unay Isuna Dagiti Lallaki nga Annakmi 92
- Ikarim Kaniak 106
- Nalawag Unay Daytoy Kadakami 125
- Prays for Us Daily 139
- Jonas para iti Domingo 147
- The Landlord and the Projectionist 155
- Awan ti Saan a Mabalin 156
- Agpasubli-subli 157
- Ni Kevin ken ti Navy 158
- Dagiti Kadua a Libro 159
- Dagiti Nagtaudan 160

UMUNA A PASET

Dagiti Tawen idiay Malvar

1967–1975 · 55 Malvar Street · Aurora Hill · Baguio City

NAPABARO IDI 23 OKTUBRE 2026

☀ Da Karen ken Patrick idiay Romblon

Maysa a Nangato a Bantay a Naisina

Ti Biernes 26 Mayo 1967 koma ti naudi a panagpasiar ti pamilia sakbay nga agmanehoda nga agpababa idiay Manila tapno agempake. Napan ti amin a pito idiay Burnham Park ken Mines View. Iti dalan, nagsardengda iti OMF guest house tapno awisenda dagiti gagayyem a makipag-tsaa. Awan ti tao iti balay.

Bayat ti panagtaktakderda iti driveway, maysa a Dr. dela Rosa ti simrek iti likudanda. Immay tapno ibagana iti babai ti OMF nga addaan iti pagpaupaan. Imbagana ken ni Ken ti maysa a balay nga addaan uppat a kuarto idiay Malvar Street.

"Kinayatmi ti nakitami," insurat ni Ken. Nasaysayaat ti panangibaga ni Mary Lou: "Nagayatkami unay!"

> Nagkatulaganen — Nagkararagkami iti adu. Marikriknami nga inted ti Apo kadakami ti balay.
>
> Ni Ken, 26 Mayo 1967

> No saankami a nagsardeng, saanmi a pulos a nasabat ni Dr. Dela Rosa.
>
> Memoir ni Mary Lou

Inawagan ni Ken daytoy iti *"maysa kadagiti kadadakkelan a panagbalbaliw ti lugar iti biagko."* Iti ngato ti panid iti dayta nga aldaw, iti sabali a pluma, insuratna a ni Gordon nga agtawen iti tallo ket nagkanta iti lugan iti dalan nga agturong iti balay: *"Saanka nga agbuteng."*

Ti 55 Malvar ti nagbalin a pagtaengan. Ti programa ni Ken iti radio a Moments of Melody ket naibrodkast manipud kadagitoy a tawen. Idi 1967, nangrugi a nangted kadagiti Biblia, a naimarkaan iti balitok ti nagan ti tunggal maysa, kadagiti agrigrigat a kadete ti Philippine Military Academy. Idi 1968, nangted iti Kasuratan ken ni President Marcos. Idi Hulio 1969, binuya ni Ken ti panagdisso iti bulan idiay Clark Air Base. Idiay Baguio, kuna ni Kevin, kamaudiananna a nakita ni Ken ti pannakairugi ti maysa a gimong, banag a pulos a saanna a nakita iti amin a tawenna idiay Manila. Kuna ni Kevin a dagiti tawen idiay Malvar ti kapatgan a tawen nga inyalisda idiay Filipinas.

Manipud iti diario ni Ken idi 1967, ti memoir ni Mary Lou ken ti estoria ni Gordon a "A High Mountain Apart" (3 Okt 2026), agraman dagiti malaglagip ni Kevin.

Itedmo Kadakami Daytoy a Bantay

Idi Sabado 3 Hunio 1967, tallo nga aldawen ti pamilia iti balay idiay 55 Malvar. Dua nga aldaw sakbayna, insurat ni Ken iti dadakkel a letra ti tallo a balikas iti ngato ti panid ti diariona: *"ITEDMO KANIAK DAYTOY A BANTAY."* Ita, iti dayta met laeng a Sabado, nagtugaw iti sango ti makinilia ket simmurat kadagiti panglakayen ti **Woodside Bible Chapel** idiay Maywood, Illinois, ti gimong idiay pagilianda a nagkararag para kadakuada. Impatulod ni Gordon iti pamilia ti agpada a panid, "kas iti panangi-type-na, agraman dagiti typo."

Patpatgek a Kakabsat

Nangrugi a kas iti report ti aniaman a misionero. Makaparegta ti gimong idiay Binangonan. Adda pannakairugi idiay Taytay. Ti programa ti Brigade ket dandani amin nga adda iti ima dagiti Filipino. Kalablabasna ti Bible School of the Air iti maika-sangamilion nga estudiante a nag-enroll. Tinulongan ni Mary Lou ti pannakairugi ti coffee-hour a Bible study iti balay ti maysa kadagiti babbai idiay San Juan.

Kalpasanna, inlawlawag ni Ken ti panagakarda. Imbalakad ti doktor ti panagbaliw ti klima ket insingasingna ti Baguio, ket iti aldaw sakbay ti panangpanawda iti siudad, nasabatda ti maysa a Filipino a doktor nga addaan iti balay a pagpaupaan.

> Kinitami ti balay ket marikriknami nga isu ti kasapulanmi. … Inikkannakami ti Apo iti talna maipapan iti amin daytoy.
>
> Ni Ken kadagiti panglakayen ti Woodside, 3 Hunio 1967

Ngem nga umuna, binisita ni Ken ti **Brent School**, nga inrugi ti Episcopal Church idi 1909, ket naammuanna a mabalin a mai-enroll dagiti ubbing inton fall. Idiay Manila, umanamong amin dagiti misionero.

> Kinuna ni Mr. Brooks a nalabit daytoy ti wagas ti Apo a mangiduron kadakami kadagiti baro a lugar.
>
> isu met laeng a surat

Agtultuloy nga agrekord kadagiti programa para iti Bible School of the Air ken ti bukodna a "Living Letters," awitenna ti paset ti papeles ti "Teach Others Program," ket agbiahe nga agpababa idiay Binangonan ken Taytay. Adalento da Ken ken Mary Lou ti Ilokano, ti pagsasao a pagsisinnaritaan ti dadduma kadagiti tribu iti kabambantayan iti asideg. Ket bassit laeng dagiti broadcast ti ebanghelio idiay Baguio. Ninamnamana nga addanto bukodda.

> Kalpasan dagiti napasamak a nadakamat iti ngato, nakaawatkami iti naisangsangayan a sagut para iti trabaho iti radio a naipatulod kadakami a mismo tapno usarenmi iti wagas a pagarupenmi a kasayaatan. Daytoy kadi ti umuna a "green light" nga agturong iti trabaho iti radio idiay Baguio?
>
> isu met laeng a surat

> Kas makitayo, kasapulanmi dagiti kararagyo. Sangapulo ket innem a tawenen manipud idi immuna nga immayak iti Filipinas. Daytoy ket dakkel a panagbaliw ti lugar. Agpada a marikriknami a ti Apo ti nangiturong. Pudno a nasaysayaat ti rikna ni Mary Lou iti daytoy a klima.
>
> isu met laeng a surat

> Ti baro nga address-mi ket simple laeng: GEN. DELIVERY, BAGUIO, PHILIPPINES.
>
> isu met laeng a surat

Siak, ken Dakami

Kitaenyo ti ngato ken baba ti surat. Iti baba, in-type ni Ken dagiti balikas ni Caleb manipud iti libro ti Josue, maysa a lakay a dumawdawat iti katurturodan a nagnaedan dagiti higante:

> KET KINUNA NI CALEB, "ITA ITEDMO KANIAK DAYTOY A BANTAY A NADAKAMAT TI APO IDI DAYTA NGA ALDAW." JOSHUA 14:12
>
> ti baba ti surat

Siak. Isu met laeng dagiti balikas nga insuratna iti dadakkel a letra iti diariona idi Huebes. Iti ngato, babaen ti pluma, adda nangisurat iti "**ITEDMO KADAKAMI DAYTOY A BANTAY.**" *Dakami.* Ket ti surat ket saan a pinirmaan ni Ken a maymaysa. Pinirmaan da Ken & Mary Lou.

No ania ti kaipapanan ti "Itedmo kadakami daytoy a bantay," kuna ni Gordon, isu ti nabati a paset ti estoria.

Manipud iti diario ni Ken idi 1967 ken ti suratna idi 3 Hunio 1967 kadagiti panglakayen ti Woodside, iti estoria ni Gordon a "Give Us This Mountain" (7 Okt 2026).

Dikay Agbuteng

Kukuadan ti balay ita. Ngem ti balay iti bantay ket masapul pay laeng nga agbalin a pagtaengan.

Dimteng dagiti alikamen manipud Manila babaen ti trak iti ngudo ti Hunio, ket nangikabil ti karpintero iti alad a picket fence iti aglawlaw ti baba a paset. Idi Martes 27 Hunio, saan pay nga uppat a lawas kalpasan ti iyaakarda, adda gimong dagiti ubbing iti balay.

> Adda gimong dagiti ubbing idi agarup alas 4 ti malem. Kinantami ti Inibig Ako Ni Jesus. Inestoriak ti "Barney's Barrel."
>
> Ni Ken, 27 Hunio 1967

Kalpasan ti maysa a lawas, inurnos ni Ken ti lamisaanna.

> Inurnosko ti opisinak. Kasayaatan nga opisina nga inikutak. Tinulongannak ni Becky.
>
> Ni Ken, 3 Hulio 1967

Ti Umuna nga Aldaw ti Iskwela

Iti suratna kadagiti panglakayen iti dayta umuna a Sabado, dinamag ni Ken no ti sagut para iti trabaho iti radio ket *"ti umuna a 'green light' nga agturong iti trabaho iti radio idiay Baguio."* Isu nga idi Agosto, napan nagsarungkar kadagiti istasion ti radio. Idi maika-siam, ti **DZBS**, maysa kadagiti istasion idiay Baguio, ket inikkannan iti kontrata.

Iti ngudo dayta nga Agosto, nagtawen ni Kevin iti sangapulo. Napanda idiay Burnham Park, ti danaw iti tengnga ti siudad, ket insurat ni Ken no apay:

> Kasangay ni Kevin — napan idiay Burnham Park — kas sukat ti panagpasiar a nangrugi idi Mayo 26.
>
> Ni Ken, Agosto 1967

Ti Mayo 26 ket ti aldaw ti panagpasiar a nagngudo iti maysa a doktor iti driveway ken balay a pagpaupaan. Ti agkasangay ket nakaawat iti "telephone set a pudno nga agandar." Kalpasanna, dimteng ti umuna nga aldaw ti iskwela.

> Umuna nga aldaw ti iskwela dagiti ubbing idiay Brent. Siak ti nangitulod kadakuada. Napan da Kevin & Stanley iti klasroom iti dennaw ti tennis court. Nagsubli ti amin a naragsak unay iti umuna nga aldaw — Nakagun-odda kadagiti gagayyem, kinayatda dagiti mannursuroda.
>
> Ni Ken, Agosto 1967

Iti Radio

Kalpasanna, dimteng ti Sabado, 2 Septiembre 1967. Iti ngato ti panid, insurat ni Ken ti bersikulona para iti dayta nga aldaw, manipud iti Mateo 14, ti rabii a napan ni Jesus kadagiti adalanna a magmagna iti rabaw ti danum, iti tengnga ti bagio:

> Matt. 14:27 Kadagiti bagio ti biag, umay Isuna kadatayo ket kunaenna, "Agragsakkayo, Siak daytoy, dikay agbuteng."
>
> Ni Ken, 2 Septiembre 1967

Ket iti baba ti isu met laeng a panid:

> Umuna a Childrens Bible Hour iti radio iti DZBS iti alas 3:30. (8.75) Inted ko ti address iti ngudona — adda 60 a segundo.
>
> Ni Ken, 2 Septiembre 1967

Ti umuna a broadcast manipud iti bantay, nga addaan innem a pulo a segundo iti ngudo tapno maited ti address.

Saanka nga Agbuteng

Ita, agsublitayo iti 26 Mayo, iti lugan a sumursurot iti doktor nga agpangato iti turod tapno kitaenda ti balay nga awan ti agbirbiruk. Iti ngato dayta a panid, iti sabali a pluma, insurat ni Ken no ania ti kinkanta iti likud a tugaw:

> `Kanta ni Gordon iti lugan nga agturong iti balay 'Saanka nga agbuteng'`
>
> Ni Ken, ngato ti panid, 26 Mayo 1967

Maysa nga agtawen iti tallo iti likud a tugaw, iti dalan nga agturong iti balay: *saanka nga agbuteng.* Sangapulo ket uppat a lawas kalpasanna, iti sinurat ti amana, iti aldaw a naibrodkast ti umuna a programana iti kabambantayan: *dikay agbuteng.*

No nalagip ni Ken ti kanta iti dayta a Sabado, saan nga ibaga ti panidna. No ania ti kaipapanan ti "dikay agbuteng," kuna ni Gordon, isu ti nabati a paset ti estoria.

Manipud iti diario ni Ken idi 1967 ken ti estoria ni Gordon a "Be Not Afraid" (7 Okt 2026).

Two Candles

Saan pay a lima a bulan ti pamilia idiay 55 Malvar. Iti rabii ti Lunes 16 Oktubre 1967, nagtugaw ni Mary Lou a nagpuyat iti balay iti bakras ti turod, iti silaw ti kandela. Awan ni Ken iti balay. Iti ruar, bagio.

Insuratna daytoy iti dayta a rabii, iti bassit a spiral notebook. Iti ngato ti panid, insuratna ti "Typhoon," ket iti babana, "Oct 16-17, 1967."

> Malipatak kadi daytoy?? Nakaiyon iti daytoy a bakras ti turod, agpigpigerger iti angin, agtedted a kasta unay ti kisame ti kosina iti saksakan ti kuryente iti kisame! Agar-arungaing ken agpukpukkaw ti angin & agbuybuyat ti tudo. Typhoon Carla ti naganna.
>
> Ni Mary Lou, notebook, "Typhoon, Oct 16-17, 1967"

Innem nga aldawen ni Ken idiay Manila para iti trabaho iti radio. Umawid koma iti sumaruno nga aldaw ket mangiyeg iti sangaili. Isu nga iti tengnga ti rabii, ingngatona ti telepono.

> Innem nga aldawen ni Ken idiay Manila ket umawid koma inton bigat nga iyegna ni Dad Brooks, ngem masapul a tawagak dagiti Eppler iti tengnga ti rabii tapno ibagak no kasano ti kinarigat ditoy, a namnamaek a saan a padasen da Dad & Ken ti umuli ta narigat dagiti kalsada! Adda amin daytoy iti panangiturong ti Apo ket agtalektayo laeng kenkuana a mangilasat kadatayo.
>
> iti isu met laeng a rabii

Dagiti Galut ti Sapatos

Ni Dad Brooks ket ni Cyril Brooks. Idi immuna nga immay da Ken ken Mary Lou iti Filipinas, nakipagnaedda kada Cyril ken Anna Brooks. Idiay ngato ti turod, agtultuloy ti angin.

> Dagitoy 2 a kandela ket mangpapudot met kaniak! Nalamiis bassit. Ay, kasano ti panagarungaing ti angin! Luklukatanna dagiti tawa a saan a nakandado. Ginalutko amin dagitoy babaen kadagiti galut ti sapatos! Awan pay ti bagio a kas iti daytoy. Siguradon nga addakami iti kakaruan a paset daytoy. Adda kayo a natumba iti maysa a balay ken kadagiti alambre ti kuryente idiay Rimando, ket awan ti kuryente iti daytoy a paset ti Baguio.
>
> Ni Mary Lou, notebook, Oktubre 1967

Galut ti sapatos, iti tunggal tawa ti balay. Ket ania ti aramiden ti maysa a babai, nga agmaymaysa iti bantay nga awan ti silaw? Isuratna ti surat a kanayon nga itantantanna.

> Simmuratak kada Dr. & Dra Casas idiay San Juan. Napaut unayen a kayatko nga aramiden daytoy. Ammo ti Apo a masapul nga agpuyatak iti maysa a rabii sakbay nga aramidek daytoy!
>
> iti isu met laeng a rabii

Trining

Ita, umulogtayo iti bantay, idiay Manila. Idi Martes 17 Oktubre, nakariing ni Ken iti alas kuatro y medio, nangan iti pammigat iti alas singko y kuarto ket nagkararag sakbay ti biahe: *"Agpannuraykami kenka."* Ti report ti tiempo, insuratna, ket *"saan a makapabuteng."*

Dua ti kalsada nga agpangato idiay Baguio: ti Kennon Road, a nalinteg nga agpangato iti ginget, ken ti Naguilan Road, ti atiddog a dalan nga agikus manipud iti igid ti baybay.

> …nakitak ti report maipapan iti bagio a "Trining". Inkeddengmi ti agtuloy. Kalpasan ti maysa nga oras, napigsa nga angin & tudo. Natumba dagiti karatula. Idiay Kennon, kinuna ti bus a "saan a mabalin." Napankami iti Naguilan Rd — nagsublikami iti rangtay. Tinawagak ni ML P1.20. OK — Nagtalinaedkami idiay Crestola — Awan ti silaw, nasapa a naturog. Agyamanak unay iti panangsalaknibna.
>
> Ni Ken, Martes 17 Oktubre 1967

Trining ti nagan ti bagio iti dennaw ni Ken iti bantay, ken Carla iti dennaw ni Mary Lou. Dua a nagan para iti maysa a bagio.

Iti ngato dayta a panid ti diario, kastoy ti naimaldit a linia: *"Today is the Birthday of ___."* (Ita ti kasangay ni ___.) Iti blangko, iti asul a tinta ken iti uneg dagiti panangadaw, maysa laeng a balikas ti insurat ni Ken: *"Trining."*

47.9 a Pulgada

Ti kasangay ti maysa a bagio, nga insurat ti maysa a lalaki a nagsubli iti rangtay ket naturog nga awan ti silaw. Kalpasanna, Mierkoles:

> Bimmassit ti angin iti rabii. Narba ti rangtay nga agturong iti Manila — dua pay ketdi. Pinadasmi iti agsapa & malem ti umuli ngem nakaserra pay laeng. … Prayer Meeting iti rabii iti silaw ti gaas.
>
> Ni Ken, Mierkoles 18 Oktubre 1967

Ket iti baba ti panid:

> 47.9" — 24 nga oras a tudo, rekord iti intero a lubong
>
> Ni Ken, baba ti isu met laeng a panid

Uppat a pulo ket pito punto siam a pulgada, iti maysa nga aldaw. Dayta ket dandani uppat a kadapan a tudo iti siudad iti uneg ti duapulo ket uppat nga oras. Maysa a tawen kalpasanna, imbaga da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyemda idiay pagilianda:

> …manipud idi immakarkami ditoy, nangaramid ti Baguio iti baro a rekord iti intero a lubong iti kaadu ti tudo. Nagtudo iti 47.9 a pulgada iti uneg ti 24 nga oras !
>
> Da Ken ken Mary Lou, surat kadagiti gagayyem, Oktubre 1968

Nasdaawda a Nakakita Kadakami

Uppat a kadapan a tudo, ken maysa a babai iti turod nga addaan dua a kandela ken dagiti galut ti sapatosna. Kalpasanna, Huebes, ti maika-19:

> Nalawag ti init. Inkeddengmi ti mapan agingga iti kabaelanmi. Nagtuloy-tuloykami. Adda dagiti bus nga aggapu iti sabali a dennaw.
>
> Ni Ken, Huebes 19 Oktubre 1967

Immulida iti Naguilan Road, nalabsanda dagiti nagreggaan ti daga. Binilang ni Ken dagitoy ket insuratna ti bilangna. Ket kalpasanna:

> Nakadanonkami iti balay iti alas 10:30. Nasdaawda a nakakita kadakami.
>
> isu met laeng nga aldaw

Tinawagan ni Mary Lou dagiti Eppler iti tengnga ti rabii, a namnamaenna a saan a padasen dagiti lallaki ti dalan. Pinadasda, ket idi Huebes, nakaawidda. Awan ti kuryente, insurat ni Ken, ken awan ti danum. Ngem adda amin iti balay.

> Daytoy ti tao a kitaek, ti napanglaw ken addaan nadunor nga espiritu, ken agpigerger iti saok.
>
> Isaiah 66:2, ti bersikulo nga inkabil ni Ken iti ngato ti suratna iti Woodside, 27 Nobiembre 1967

"Pinagpigergernakami," imbagana kadakuada, *"gapu iti dua a bagio a dimteng kadakami kadagiti napalabas a lawas."*

Lima a Napipintas a Muñeka

Ita, maipapan iti dayta a surat iti silaw ti kandela, kada Dr. ken Dra. Casas idiay San Juan. Sangapulo ket dua a tawen kalpasanna, idi Disiembre 1979, dinamag dagiti gagayyem ken ni Ken no sadino ti nayanakan ti tunggal maysa kadagiti ubbing. In-type-na ti sungbatna:

> Da Stan ken Kevin ket agpada a nayanak idiay San Juan Hospital, San Juan, Rizal. Ni Dra. Nora Diokno Casas, kabsat a babai ni Senator Diokno, ti nangpaanak.
>
> Ni Ken, surat kadagiti gagayyem, 7 Disiembre 1979

Daytoy ti mangisubli kadatayo iti turod, ken iti baba ti umuna a panid ni Mary Lou, ti linia sakbay a binaliktadna:

> Agpuyatak iti intero a rabii, agkarkararag, agsursurat kadagiti surat ken bantayak dagiti 5 a napipintas a muñekami! nasam-itda unay no maturturogda.
>
> Ni Mary Lou, notebook, Oktubre 1967

Lima: Becky, sangapulo ket tallo; Karen, sangapulo ket dua; Kevin, sangapulo; Stan, pito; ken Gordon, tallo. Naturogda iti balay iti turod bayat a ti inada ket nagpuyat iti abay ti dua a kandela, nagbantay, ken simmurat idiay San Juan.

Saanna a Nalipatan

"Malipatak kadi daytoy??" kinuna ni Mary Lou, iti ngato ti panid.

Saan pay a dua a tawen kalpasanna, idi Septiembre 1969, adda manen ni Ken iti biahe.

> Idiay Haack, nakitami nga agturong ditoy ti bagio — nalagipko ti "Trining". Nagdardaraskami — napartak ti biahemi.
>
> Ni Ken, Sabado 6 Septiembre 1969

Saanna a nalipatan.

No ania ti kaipapanan ti "Malipatak kadi daytoy??", kuna ni Gordon, isu ti nabati a paset ti estoria.

Manipud iti notebook ni Mary Lou maipapan iti bagio, dagiti diario ken surat ni Ken idi 1967–79, ken ti estoria ni Gordon a "Two Candles" (8 Okt 2026).

ML + I

Iti napalabas, maysa a bagio: ni Mary Lou nga agmaymaysa iti turod idiay 55 Malvar nga addaan dua a kandela ken lima a maturturog nga ubbing, ken ni Ken a nagsubli iti rangtay a naiyanud. Idi Huebes 19 Oktubre 1967, nakalasat. *"Nasdaawda a nakakita kadakami."*

Adda amin iti balay. Ngem awan ti kuryente, ken awan ti danum.

Idi Domingo, ti maika-22, nagkasaba ni Ken, ket naibrodkast iti radio ti Children's Bible Hour iti dayta a lawas. Adda dagiti tattao a natay idiay Baguio gapu iti bagio, ket insuratna a ti programa ket *"nangted iti balikas ti pannakipagrikna kadagiti nakapukaw kadagiti ay-ayatenda."* Iti ngato ti panid, nakaisingit iti abay ti petsa, ti naimbag a damag: *"Addan kuryente iti alas 1:30."*

Addan silaw. Ngem awan pay laeng ti danum. Idi Lunes, iti baba ti panid, uppat a balikas:

> `Namagan ti tangke ti danum`
>
> Ni Ken, Lunes 23 Oktubre 1967

Dagiti Pinggan ni Becky

Isu nga idi Martes, nagbiruk ni Ken. Nakasarak iti bomba, inutangna, ket nangrugi nga agawit iti danum nga agpangato iti turod babaen kadagiti drum. Saan nga agmaymaysa a napan.

> `Rimmuar tapno agbiruk iti danum. Nakasarak iti bomba idiay Mesman. Tinulongannak ni Kevin nga agawit iti 2 a biahe — 4 a drum`
>
> Ni Ken, Martes 24 Oktubre 1967

Sangapulo ti tawen ni Kevin. Ket iti baba ti isu met laeng a panid, adda pay maysa a linia, linia a maawatan ti tunggal pamilia a nakapadas nga awan ti danum iti gripo:

> `Krisis ti pamilia maipapan kadagiti pinggan ni Becky.`
>
> ti isu met laeng a panid

Sangapulo ket tallo ti tawen ni Becky. Saan nga imbaga ni Ken no siasino ti nangabak.

Idi Mierkoles, dua pay a biahe ken uppat pay a drum, ken adda banag para ken ni Mary Lou: *"Inkabilko ti kalan a gaas MW — 1957 para ken ni ML."* Kalpasanna, naisubli ti bomba iti akinkukua. Idi Huebes, naisurat iti dadakkel a letra iti ngato ti panid: *"Addan danum iti malem!"* Ket iti baba, iti kapital a letra, maysa a balikas: *"DANUM."*

Welming

Sangapulo ket walo nga aldaw kalpasan ti rabii ti umuna a bagio, idi Biernes 3 Nobiembre, adda sangaili a dimteng a makipagnaed, ni Chuck Cox. Pinintaanda ti kuartona iti dayta a lawas ket nangikabilda iti baro a lampara. Ket idi Sabado 4 Nobiembre 1967, nagsubli ti angin.

> Napigsa ti angin manipud iti tengnga ti aldaw. Bagio a "Welming" Da ML + siak ket nagpuyat iti kaaduan ti rabii. Nasayaat ti panaginana dagiti ubbing ken ni Chuck.
>
> Ni Ken, Sabado 4 Nobiembre 1967

Sabali manen a bagio. Sabali manen a rabii iti turod, guyguyoden ti angin ti balay, lima nga ubbing ti maturturog. Ngem ita, saan nga agmaymaysa ni Mary Lou. *ML + I.*

Iti simmaruno nga agsapa, nagkasaba ni Ken idiay Baguio Baptist maipapan ken ni Jonas, kapitulo maysa ken dua: maysa a lalaki, maysa a bagio, ken maysa a Dios a nangilasat kenkuana iti dayta.

> Nagsaoak idiay Baguio Baptist maipapan iti Jonah 1+2.
>
> Ni Ken, Domingo 5 Nobiembre 1967

> Ngem nangibaon ti APO iti napigsa nga angin iti baybay, ket adda nakaro a bagio iti baybay.
>
> Jonah 1:4

"Adu ti dinadael ti angin iti siudad," insuratna. Kalpasanna, intuloyna ti lawas.

No ania ti kaipapanan ti "ML + I," kuna ni Gordon, isu ti nabati a paset ti estoria.

Manipud iti diario ni Ken para iti 22 Oktubre – 5 Nobiembre 1967, iti estoria ni Gordon a "ML + I" (The Malvar Years 8, 9 Okt 2026).

Dagiti Lallaki ti Kearsarge

Adda dagiti aldaw a saan a maawatan iti papel. Adda bassit a ladingit ken dakkel a ragsak iti isu met laeng a sumagmamano a linia. Ti Lunes, ti maika-20 ti Nobiembre, 1967, ket maysa kadagiti kasta nga aldaw.

Ti gubat idiay Viet Nam ket sumagmamano laeng nga oras a panagtayab manipud Baguio. Ti Camp John Hay, ti base dagiti Americano iti igid ti siudad, ti umayan dagiti lallaki manipud iti tunggal sanga ti serbisio para iti sumagmamano nga aldaw a panaginana sakbay ti panagsublida. Iti aldaw sakbayna, idiay kapilia ti John Hay, nasabat dagiti Engle dagiti Eaton, ti pamilia a nagnaed iti balayda sakbay kadakuada. Idi Lunes, insurat ni Ken ti amin, maysa a banag kalpasan ti maysa:

> Nakaawat iti damag nga adda dagiti soldado ditoy. Da ML, Polly Taber + Janet Steiger ket nagpraktis para iti trio. Kalpasanna, timmawag ni John Eaton maipapan iti posibilidad nga umay dagiti lallaki ditoy. Kinunami “wen”. Nangaramidkami iti pumpon para iti bassit a kuting.
>
> Ni Ken, Lunes 20 Nobiembre 1967

"Kinunami wen." Ket iti isu met laeng nga anges, pumpon para iti bassit a kuting.

Tallopulo ket Lima a Marino

Adda nalidayan a malem iti dayta a turod. Saan nga ibaga ti diario no siasino ti nangiggem iti kahon ti sapatos. Ket kalpasanna, iti dayta met laeng a rabii:

> Iti alas 10 ti rabii — agarup 35 a lallaki ti Navy manipud iti USS Kearsarge ti immay para iti panagkanta ken meryenda. Nagkanta ti trio. Inyapagmi dagiti literatura. Diak la nakita ti grupo nga ad-adda nga agyaman ngem kadakuada
>
> Ni Ken, Lunes 20 Nobiembre 1967

Alas diez ti rabii. Tallopulo ket lima a marino iti salas idiay 55 Malvar. Ni Mary Lou nga agkankanta iti trio a kaduana da Polly Taber ken Janet Steiger. Meryenda, ken literatura a naiyapag para iti siasinoman a mayat.

Kasangpetda Manipud iti Lugar ti Gubat

Kalpasan ti maysa a lawas, simmurat ni Ken iti gimong idiay pagilianda idiay Woodside ket imbagana no siasino dagidiay a lallaki:

> Maysa a lawas ti napalabas, nasurok a tallopulo a soldado ti nagbisita kadakami iti maysa a rabii. Nakaragragsak ti panagtitipon ken panagkantami. Kaaduan kadagitoy a lallaki ket naggapu iti aircraft carrier a kasangpetna manipud iti lugar ti gubat. Saanmi a ninamnama a pribilehio ti kaaddada.
>
> Da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem idiay Woodside, 27 Nobiembre 1967

Agtutubo a lallaki a, sumagmamano nga aldaw sakbayna, adda idiay pagbabakalan, ket ita agkankantada kadagiti himno iti salas iti turod iti tengnga dagiti pino.

Ngem dagiti lallaki ti Kearsarge ket pangrugian laeng. Idi Oktubre, iti isu met laeng a lawas ti bagio, nangisurat ni Ken iti maysa nga ababa a linia:

> Nakaawat ni ML iti tawag manipud iti Chaplain ti US Canberra. Kayatna ti servicemens Conf iti maudi a paset ti Nob.
>
> Ni Ken, Huebes 26 Oktubre 1967

Maysa a Retreat para iti Canberra

Ti USS Canberra ket heavy cruiser. Inladawan ni Mary Lou daytoy iti notebook a tinitulowanna iti "Servicemens' Work":

> manipud iti U.S.S. Canberra a maysa a heavy cruiser a agpatpatrol iti igid ti North Vietnam — agpaltoog iti tunggal rabii kadagiti target iti igid ti baybay. Timmawag kadakami ni Chap. Zellar sumagmamano a bulan ti napalabas ket dinamagna no mabalin nga agplanokami iti retreat para iti 25.
>
> Notebook ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, 20 Nobiembre 1967

Duapulo ket lima ti ninamnama. Siam ti immay, tallo kadakuada ket opisial. Pagarup ni Mary Lou a nasaysayaat dayta:

> Nasaysayaat daytoy basbassit a grupo a dimteng ta mabalin nga ikkanda iti personal a panangaywan.
>
> Notebook ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”

Iti Aglawlaw ti Pagapuyan

Idi Martes, ti maika-28 ti Nobiembre, dimteng dagiti lallaki ti Canberra idiay John Hay iti alas tres ti malem. Iti dayta a rabii, immulida iti turod nga agturong iti balay.

> Immayda iti balay iti alas 7:00 ti rabii. Iti aglawlaw ti pagapuyan — nagsaoak kadakuada maipapan iti Nabaknang a lalaki — idi kalpasanna laeng a naammuak a ti maysa kadakuada ket maysa a nabaknang nga agtutubo.
>
> Ni Ken, Martes 28 Nobiembre 1967

Maysa a misionero nga addaan Biblia, siam a marino manipud iti barko ti gubat, ken ti estoria ti nabaknang a lalaki.

Idi Mierkoles, insurat ni Ken iti diariona ti amin a siam a nagan: ti chaplain, ni Commander Dwight Zeller; maysa a doktor; maysa a taga-Annapolis; maysa a kabbaro nga ama.

Ti Menu ni Mary Lou

Idi Huebes iti rabii, ti maika-30, sinapul ni Ken ida amin iti alas sais ket inyawidna ida para iti pangrabii. Ababa ti liniana:

> Iti alas 6 ti rabii, sinapulko ida. Nagpasiar iti uneg ti balay. Naimas a pangrabii ni ML.
>
> Ni Ken, Huebes 30 Nobiembre 1967

Ngem insurat ni Mary Lou ti menu, kas iti ar-aramiden ti nalaing nga agluto:

> Nangisilpo iti macaroni, karne + tomato casserole, fruit salad, homemade a tinapay, pickles, stollen coffee-cake — kape. Kalpasanna, ad-adu pay a roll, popcorn + soft drink. Nangan ti amin agingga a nabsogda unay! Nasayaat ken nainaynayad a rabii.
>
> Notebook ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, Huebes 30 Nobiembre 1967

Homemade a tinapay. Stollen. Popcorn ken soft drink. Para iti maysa a marino nga adayo unay iti kosina ti inana, nalabit dayta ti kasayaatan a pannangan iti intero a biaheda.

Pagilasinan ti Pudno a Panaggaraw ti Puso

Kalpasanna, iti aglawlaw manen ti apuy, nagsao ni Ken maipapan iti John 21. Adda dagiti panangsaksi. Maysa nga agtutubo a marino, ni Jimmy, inestoriana ti intero a biagna, ket insurat ni Mary Lou iti dayta a rabii, *"Pudno a kasapulanna ti Apo!"*

Iti simmaruno nga agsapa, iti panggibus a gimong, nagpalista da Jimmy ken ti maysa a lalaki nga agnagan iti Manuel para iti kurso ti Biblia.

> Biernes iti agsapa, nasayaat a gimong a nagngudo iti panangawis. Awan ti nangkeddeng ngem adda pagilasinan ti pudno a panaggaraw ti puso. In-enroll mi da Jimmy + Manuel iti W.B.T.
>
> Notebook ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, Biernes 1 Disiembre 1967

> Nagpakadakami kadakuada amin. Inted mi kadakuada ti “Think of Your Future”.
>
> Ni Ken, Biernes 1 Disiembre 1967

Ket nagsubli dagiti lallaki iti barko, ket nagsubli ti barko iti igid ti Viet Nam.

Dayta Naimas a Taraon

> Dikay lipatan ti mangsangaili kadagiti ganggannaet: ta babaen ti kasta, adda dagiti nangsangaili kadagiti anghel a saanda nga ammo.
>
> Hebrews 13:2

Pagarupentayo a ti sermon ti kangrunaan, ket napateg dagiti balikas. Ngem iti maika-siam ti Disiembre, ti mismo a chaplain ti simmurat manipud iti barko, ket denggenyo no ania ti nalagip dagiti lallaki:

> Ti maysa a paset ti ministerioyo a malaglagipto iti napaut iti panunotmi ket ti napudno a Nakristianuan a panangipategyo kadakami amin. Malagipmi amin dayta naimas a taraon ket namin-adu a sinaritaanmi daytoy.
>
> Ni Chaplain Dwight F. Zeller, USS Canberra, kada Rev. ken Mrs. Ken Engle, 9 Disiembre 1967

Ti panangipateg, ken ti luto ni Mary Lou. Dimo pulos a tagibassiten ti naimbag a pangrabii. Adu kadagitoy ti inusar ti Apo.

Sumaruno, kuna ni Gordon: ti maysa kadagiti lallaki ti Canberra ket addaan iti anak a lalaki nga agarup kas iti tawen ni Kevin, ket manipud iti Gulf of Tonkin, simmurat iti bukodna a surat ken ni Kevin nga agtawen iti sangapulo.

Manipud iti diario ni Ken idi 1967 (20 Nob – 1 Dis), ti notebook ni Mary Lou a "Servicemens' Work," ti suratda iti Woodside idi 27 Nob 1967, ti surat ni Chaplain Zeller idi 9 Dis 1967, ken ti estoria ni Gordon a "The Kearsarge Men" (The Malvar Years, 12; 16 Okt 2026).

Ikararagyo a Malpas Koma Daytoy a Gubat iti Mabiit

Kaaduan kadagiti surat a dimteng iti turod idiay 55 Malvar ket para kada Mr. ken Mrs. Ken Engle: dagiti gimong, dagiti kadua iti kararag, dagiti estudiante ti kurso ti Biblia. Ngem kadagiti umuna nga aldaw ti 1968, adda maysa a surat a naggapu iti Gulf of Tonkin, iti igid ti baybay ti Viet Nam, ket ti paset daytoy ket para iti maysa nga ubing a lalaki nga agtawen iti sangapulo.

Naggapu daytoy iti maysa kadagiti siam a lallaki ti USS Canberra, dagiti lallaki nga immay iti balay iti ngudo ti Nobiembre. Insurat ni Mary Lou no ania a kita ti barko dayta: heavy cruiser nga agpatpatrol iti igid ti North Vietnam, *"agpaltoog iti tunggal rabii kadagiti target iti igid ti baybay."*

Agpaltoog iti tunggal rabii. Ket dagidiay a lallaki ket nagtugaw iti salas iti tengnga dagiti pino, nangan iti luto ni Mary Lou, linukatanda ti Biblia a kaduada ni Ken, ket nagsublida iti barko.

Maysa a Surat manipud iti Gulf of Tonkin

Iti maika-10 ti Enero, simmurat ni Ken iti gimong idiay Woodside:

> Kaawatmi iti surat manipud iti maysa kadagiti lallaki iti barko bayat nga addada idiay Gulf of Tongkin. Nagyaman kadakami ket pinaregtanakami a panunoten ti ad-adu pay a kastoy a ministerio. Iti personal a surat ken ni Kevin, a kinayatna gapu ta addaan iti anak a lalaki nga agarup kapadana ti tawen, insuratna, “Ket aramidem koma kadakami ti maysa a pabor no mabalin. Ikararagmo a malpas koma daytoy a gubat iti mabiit tapno makaawidkami amin kadagiti pamiliami idiay USA.”
>
> Ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 10 Enero 1968

Panunotenyo dayta. Maysa a nataengan a lalaki iti barko ti gubat, adayo iti bukodna nga anak a lalaki, ket sumurat iti anak ti sabali a tao. Saan a dumawat iti sermon. Saan a dumawat iti care package. Dawatenna iti maysa nga agtawen iti sangapulo nga agkararag.

Aramidem Kadakami ti Maysa a Pabor

"Aramidem koma kadakami ti maysa a pabor no mabalin." Kasta ti panagsao ti maysa a lalaki no ammona a saan a bassit ti dawdawatenna.

Diretso nga impasa ni Ken ti dawat iti Woodside:

> Bayat ti panangbasayo iti damag ken panangngegyo maipapan iti gubat idiay Viet Nam, ikararagyo dagitoy a lallaki iti CANBERRA ken dagiti dadduma pay a lallaki nga agbakbakal iti dayta a lugar.
>
> Ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 10 Enero 1968

Ket iti prayer letter idi Enero para kadagiti amin a gagayyemda, inbagana pay daytoy a nalawlawag:

> Iti amin a saritaan ken riri maipapan kadagiti annuroten idiay Viet Nam, madamdamagko no malipatantayo ti agkararag para kadagiti lallaki sadiay a kas iti rumbeng.
>
> Prayer letter da Ken ken Mary Lou, "Dear Friends," Enero 1968

Nailako ti 91 a Kurso

Kalpasan ti maysa a lawas, immay dagiti soldado idiay Baguio para iti dakkel a kumperensia, manipud maika-16 agingga iti maika-21 ti Enero. Nangiyapag ni Ken iti lamisaan dagiti kurso ti Biblia ket binilangna dagiti lallaki:

> Agarup 120 ti immatendar manipud Okinawa, Taiwan, Guam, Viet Nam & Filipinas … Adu ti nailako a kurso … Nagsasayaat dagiti panangsaksi iti rabii. Nailako ti 91 a kurso.
>
> Diario ni Ken, lawas ti kumperensia, 18–20 Enero 1968

Imbagana iti Woodside no ania ti namnamana para kadagidiay a lallaki. Laglagipenyo daytoy a linia; kasapulantayonto daytoy:

> Tarigagayanmi nga adda kadagitoy a lallaki ti agsubli ditoy iti masakbayan tapno makigubat iti sabali a gubat, a ti Kampilan ti Espiritu ti armasda.
>
> Ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 10 Enero 1968

Sangapulo ti Tawen ni Kevin

Ket ni Kevin? Sangapulo ti tawen ni Kevin, ket okupado unay iti dayta a lam-ek. Iti maysa a Domingo idi Enero, insurat ni Ken:

> Nangisuro iti klase ti SS idiay John Hay maipapan iti John 2. Adda dagiti Skivington. Timmulong ni Kevin iti broadcast.
>
> Ni Ken, Domingo 14 Enero 1968

Iti maysa a Mierkoles iti ngudo ti Pebrero, insurat ni Mary Lou:

> Ni Kevin iti ‘Ugly Duckling’ idiay Brent. Nasayaat unay a programa.
>
> Planner ni Mary Lou, Mierkoles 28 Pebrero 1968

Kalpasanna, idi Marso, ginastosna ti kuartana.

Ti Empire Scout

> Napan ni Kevin iti ili — gimmatang iti Empire Scout Camera (120) ti presiona ₱24.
>
> Ni Ken, Sabado 16 Marso 1968

> Nagsubli dagiti ladawan ni Kevin — Nasayaat dagiti naala ti Empire Scout-na
>
> Ni Ken, Martes 19 Marso 1968

> Mangrugi ni Kevin iti negosio a panangretrato para kadagiti dadduma.
>
> Ni Ken, Mierkoles 20 Marso 1968

Uppat nga aldaw kalpasan ti panaggatangna, ti maysa nga agtawen iti sangapulo nga addaan ₱24 a kamera ket addan negosiona.

Nagretrato ni Kevin

Dua nga aldaw kalpasanna, nagmaneho ti pamilia nga agturong iti Philippine Military Academy tapno buyaenda ti panagmartsa dagiti kadete.

> `Napankami idiay PMA tapno kitaenmi ti March. Ti umuna a daras manipud idi 1953. Nakitami ni Sgt. Mitch. Nagretrato ni Kevin`
>
> Ni Ken, Biernes 22 Marso 1968

Maysa nga ubing a lalaki a nadawatan nga agkararag para kadagiti soldado, nakatakder iti igid ti parade ground nga addaan ₱24 a kamera, a mangretrato kadagiti soldado.

No inkararag ni Kevin dayta a kararag iti dayta a rabii, awan ti nangisurat. Dagiti agtawen iti sangapulo ket kadawyan a saanda nga ireport dagiti kararagda iti diario ti amada. Ngem adda ti dawat iti rekord, ken kasta met ti Dios a nangipaayan daytoy.

Pagsardengenna dagiti Gubat

> Pagsardengenna dagiti gubat agingga iti pungto ti daga; burakenna ti pana, ket putdenna ti gayang.
>
> Psalm 46:9

Daytoy ti banag maipapan iti kararag ti maysa nga ubing. Datayo a nataengan, kayattayo a makita ti sungbat sakbay a malpas ti lawas. Dinawat ti marino a malpas koma ti gubat iti mabiit. Saan a nalpas iti mabiit. Nagtultuloy iti adu a tawen. Ngem saan nga ipukaw ti Dios ti kararag gapu laeng ta ad-adu ti panawen nga alaenna ngem iti kayattayo.

Pito a tawen kalpasanna, adda pay laeng ti pamilia iti bantay. Idi Huebes, ti maika-20 ti Marso, 1975, insurat ni Mary Lou:

> Pimmanaw ni Kevin iti agsapa nga agturong idiay Alongapo tapno padasenna ti Navy. Ti Anchors Aweigh My Boys ti baro a theme song-mi.
>
> Diario ni Mary Lou, Huebes 20 Marso 1975

Da Nang ken Saigon

Siam nga aldaw kalpasanna, nagawid manipud Subic Bay, ket iti isu met laeng a bassit a panid ti diario, inlinia ni Mary Lou iti nalabaga ti damag:

> Nagawid ni Kevin manipud Subic. Napasaranna dagiti test ti navy ket mapan iti 10 nga aldaw para iti physical. Agpapada a nagragsakkami maipapan iti baro a karerana. … Natnag ti Da Nang, Vietnam kadagiti Komunista ita nga aldaw.
>
> Diario ni Mary Lou, Sabado 29 Marso 1975

Maysa a bulan kalpasan dayta, ti naudi a linia ti maysa a Mierkoles:

> Kamaudiananna, naala dagiti Komunista ti Saigon. Bang-ar para iti lubong.
>
> Diario ni Mary Lou, Mierkoles 30 Abril 1975

Nalpasen ti gubat.

Nagsapata idiay Subic

Uppat a lawas kalpasanna, idi Martes, ti maika-27 ti Mayo, inmaneho da Ken ken Stan ni Kevin nga agturong iti ruangan idiay Subic:

> Da Kevin, Stan + siak ket adda iti ruangan iti alas 6:45 — napankami iti Recruiting Office. Nakalbo ni Kevin + nainiksionan — nagsapata iti agarup alas 10:15. Nagpakada —
>
> Ni Ken, Martes 27 Mayo 1975

> Aldaw ti panagsapata ni Kevin idiay Subic! Pagtalinaeden koma ti Dios a napigsa iti amin a wagas!
>
> Diario ni Mary Lou, Martes 27 Mayo 1975

Nasarakan ni Gordon dagiti slides iti dayta nga agsapa: ni Kevin, nakalbo, agsapsapata iti abay ti bandera, ken iti lamisaan ti recruiter a kaduana dagiti papelesna, nakakawes iti kahel a bado. Mismo a ni Kevin ti mangiestoria iti dayta nga aldaw iti Ti Ruangan idiay Subic.

Ita, ni Kevin Ti Marino

Maysa a tawen kalpasanna, adda ti pamilia iti balayda idiay Kansas, ket adda surat a dimteng manipud iti bangir ti Pacific. Impasa ni Ken daytoy iti Woodside:

> Iti daytoy a lawas, naammuanmi a ti inauna nga anakmi a lalaki, ni Kevin, ket adda itan idiay Filipinas. Simrek iti Navy sadiay maysa a tawen ti napalabas. … Insuratna a nalabit maysa kadagiti Kristiano a gagayyemna iti barko ti makadua kenkuana iti dadduma a paset daytoy a biahe.
>
> Da Ken ken Mary Lou iti Woodside Bible Chapel, Mayo 1976

Maysa a Kristiano a marino, kaduana ti maysa a gayyemna manipud iti barkona, nga umuli iti bantay nga agturong idiay Baguio iti day-off-na iti ngudo ti lawas. Walo a tawen sakbayna, dagiti Kristiano a marino ket dagiti lallaki ti Canberra iti salas idiay Malvar. Ita, ni Kevin ti marino.

Maipapan iti Bukodna nga Anak

Insurat ni Ken idi Enero 1968 a tarigagayanna a ti dadduma kadagidiay a soldado ket *"agsubli koma tapno makigubat iti sabali a gubat ditoy iti masakbayan nga addaan iti Kampilan ti Espiritu kas armasda."* Saanna nga ammo nga ikarkararagna ti bukodna nga anak.

> Adtoy, agaramidakto iti baro a banag; ita, agtubonto; saanyo kadi nga ammuen? Mangaramidak pay iti dalan iti let-ang, ken karayan iti disierto.
>
> Isaiah 43:19, ti bersikulo nga insurat da Ken ken Mary Lou nga inted ti Apo kadakuada idi Enero 1967, naimaldit iti isu met laeng a prayer letter idi Enero 1968

Ket no ania ti kaipapanan ti "ikararagmo a malpas koma daytoy a gubat iti mabiit," kuna ni Gordon, isu ti nabati a paset ti estoria.

Manipud iti surat ni Ken iti Woodside idi 10 Enero 1968 ken ti prayer letter-da idi Enero 1968, dagiti diario ni Ken idi 1968 ken 1975, ti planner ni Mary Lou idi 1968 ken diariona idi 1975, ti suratda iti Woodside idi Mayo 1976, ken ti estoria ni Gordon a "Pray That This War Would Be Over Soon" (The Malvar Years, 13; 19 Okt 2026).

Dagiti Sarhento

> Kalpasanna, kinuna ni Agripa ken ni Pablo,
> Dandaniak la maallukoy nga agbalin a Kristiano.
>
> Acts 26:28

Agpudnotayo, kuna ni Gordon: ti first sergeant ket saan a lalaki a nalaka a masdaaw. Nakitanan ti amin a pambar, nangngegnan ti amin nga estoria, ket ad-adu ti agtutubo a lallaki a pinagmartsana iti parade ground ngem iti masabat ti kaaduan kadatayo iti biagtayo. No kayatmo nga abaken ti maysa a first sergeant iti aniaman, nasaysayaat no pudno ti kayatmo.

Ti Philippine Military Academy ket adda laeng iti baba ti kalsada manipud 55 Malvar. Idi Pebrero 1968, maysa a first sergeant manipud iti staff-na, ni Sergeant Jaleco, ti nagparang iti diario ni Ken, nga ad-adalenna ti *What the Bible Teaches*, ti kurso a nangiyeg ken ni Evelyn Balanag iti Apo. Inawagan ni Ken isuna iti "maysa a lalaki a dandani naabak dagiti Mormon." Ket nadlawna no siasino ti immuna a nangadal iti kurso: "Ti asawana ti nangadal iti daytoy."

Dandani

Isu met laeng ti insurat ni Mary Lou idi Lunes, ket nangisingit iti dua a balikas iti ngato ti linia:

> (dandani mormon) Ni Sgt. Jaleco ad-adalenna ti kurso. Kayatna ti umay iti klase iti rabii ti Domingo.
>
> Diario ni Mary Lou, Lunes 19 Pebrero 1968

Dandani. Dakkel ti trabaho dayta bassit a balikas iti Biblia. Imbaga ni Ari Agripa daytoy ken ni Pablo. Ket adtoy, naisurat iti igid ti diario ni Mary Lou, maipapan iti maysa a sarhento.

Immay iti klase iti rabii ti Domingo. Ket saan nga agmaymaysa nga immay:

> Adda 3 iti klase ni ML ket adda kaniak da Fred, Sgt Jaleco + 2 pay a Sgt. Nabannog ngem pudno a ragsak.
>
> Diario ni Ken, Domingo 10 Marso 1968

Kuna ni Jaleco a Naisalakanen

Kalpasan ti maysa a lawas, nadlaw ni Mary Lou no ania ti sinakripisio ti dadduma kadakuada tapno addada sadiay:

> Dua kadagiti immay iti Bible Study ket binaybay-anda dagiti sabali a napateg nga aramid. 5 a lallaki 2 a babbai. Interesado unay ni Sgt. Jaleco.
>
> Diario ni Mary Lou, Domingo 17 Marso 1968

Kalpasanna, idi Mayo, napno ti balay iti Bible study, ket kalpasanna nangipakaammo ti sarhento. Insurat ni Ken daytoy nga addaan iti kinapudno ti maysa a lalaki nga agbilbilang iti iskor:

> Kadakkelan a Bible Study agingga ita. 7 a babbai 6 a lallaki agraman dakami. … Iti panagsasaritada kalpasan ti gimong idiay Balanag, kuna ni Jaleco a naisalakanen. Kuna ni Ascension a saan pay.
>
> Diario ni Ken, Domingo 5 ken Lunes 6 Mayo 1968

Saan a nakiinnupay ni Ken iti aniaman kadakuada. Insuratna laeng ket intuloyna ti panangisuro. Nasimsimple ti panangibaga ni Mary Lou iti notebook-na kadagiti tawenda idiay Baguio: naisalakan dagiti sarhento iti ngudo ti tiempo ti panagsabong idi 1968.

Nagkararag iti Adu a Tawen

Idi Septiembre, duadan. Nangrugi nga umay ni Sergeant Badilla, ket sangsangkamaysa nga umuli dagiti dua a lallaki iti turod kadagiti rabii:

> Adda ditoy da Sgt Jaleco + Sgt Badilla iti alas 6:30 — Inadalmi ti Ex 34 iti QT. — sinaritaanmi dagiti saludsod maipapan iti Biblia.
>
> Diario ni Ken, Biernes 20 Septiembre 1968

Exodo 34: Agsubli ni Moises nga umuli iti bantay para iti maikadua a pares ti tapi a bato, ket bumaba nga agsilsilnag ti rupana. Dua a lallaki ti militar iti salas iti bantay, agbasbasada maipapan iti maysa a lalaki iti bantay. Idi Oktubre, adda imbaga ti naulimek kadakuada a kayat ni Ken a malagip:

> Impakita ni Sgt. Badilla ti interesna iti kararag — iti adu a tawen, agkarkararag kadagiti simple a kararag.
>
> Diario ni Ken, Domingo 13 Oktubre 1968

Adda nakisarsarita iti Dios iti dayta a kampo ti Army sakbay pay a nagakar ti maysa a pamilia nga Americano iti ngato ti kalsada.

Nakitugaw Kadakami ni Jaleco

Simmurat ni Ken iti gimong idiay Woodside iti isu met laeng a lawas, ket nairaman dagiti sarhento iti listaan:

> Isu a dawatenmi kadakayo nga ikararagyo a sipapasnek dagiti sumaganad: Fred ken Evelyn Belaneg; Rizalina; Sgt. Jaleco ken Sgt. Bedille manipud iti staff ti Military Academy.
>
> Ni Ken kadagiti adda idiay Woodside, 17 Oktubre 1968

Sakbay laeng ti Paskua, napan ti pamilia iti Academy tapno buyaenda dagiti kadete. Dakkel nga aldaw daytoy iti amin a wagas:

> Napankami idiay PMA — nakitami ti Karate, Silent Drill + March. Nakitugaw kadakami ni Jaleco. Dimngegkami iti alas 11:30 para iti pangngeddeng no mapan ti Apollo 8 iti bulan.
>
> Diario ni Ken, Sabado 21 Disiembre 1968

Ti first sergeant, iti pagbuyaan a kaduana dagiti Engle, bayat nga ur-urayen ti intero a lubong no maibaon ti tallo nga Americano nga agturong iti bulan.

Pudno a Mamati

> Ket dagiti banag a nangngegmo kaniak iti sango ti adu a saksi, isu met dagitoy ti italekmo kadagiti matalek a tattao, a makabaelanto met a mangisuro kadagiti dadduma. Isu nga anusam ti kinarigat, kas naimbag a soldado ni Jesu-Cristo.
>
> 2 Timothy 2:2–3

Dagitoy ti dua a banag a kasayaatan nga ammo ti maysa a first sergeant: dagiti matalek a tattao, ken ti kinarigat a naanusan. Idi Septiembre 1969, nakitugaw ni Ken ken ni Jaleco iti dayta a rabii, ket iti simmaruno a rabii, nagsubli ti dua a sarhento:

> Inyalisko ti rabii a kaduak ni F/Sgt Jaleco. Marikriknak a pudno a mamati isuna. … Adda ditoy da Jaleco + Badilla — inadalmi ti 4 a linteg. Marikriknak a nagbunga dagitoy 2 a rabii.
>
> Diario ni Ken, Huebes 25 ken Biernes 26 Septiembre 1969

Maysa a tawen ket kagudua kalpasan ti "kuna ni Jaleco a naisalakanen," nakasaganan ni Ken a mangisurat iti daytoy iti bukodna a balikas. Iti dayta a tawen, agpada a nairaman dagiti sarhento kadagiti nabautisaran iti umuna a bautismo ti bassit a gimong.

Ni Jaleco ti Nangituloy iti Klase

Kalpasanna, dimteng ti Domingo a saan a mabalin nga adda ni Ken iti dua a lugar iti maymaysa a tiempo. Adda tao a napan iti poste ti kuryente iti rabii:

> Iti alas 2 ti agsapa - adda nangputed iti 2 nga alambre iti poste nga agturong kadagiti Malicdem — isu nga awan ti kuryente dagiti 2 a balay ditoy. Adda polis nga addaan flashlight iti bakras ti turod. Adda responsibilidad ni Fred ta asidegen ti eleksion. Isu a ni Jaleco ti nangituloy iti klase.
>
> Diario ni Ken, Domingo 19 Oktubre 1969

Awan ti koriente. Adda dagiti polis iti bakras ti turod. Naayaban ni Fred. Isu a timmakder ti first sergeant ket isu ti nangisuro iti klase. No awan ti opisial, ti first sergeant ti mangidaulo iti formation.

Idi Enero, idi bulbulan laengen ket rumuarda a mapan iti furlough, umul-uli latta ti dua a lallaki iti turod:

> Bible study kada Jaleco & Badilla — nagsayaat unay a panawen iti Sao.
>
> Diario ni Ken, Biernes 23 Enero 1970

Adda Kenkuana ti Asawana

Ngem adda pay naiyaw-awan, kuna ni Gordon, ket dayta ti kasasayaatan a paset.

Idi Mayo 1970, nagawid ti pamilia idiay Kansas para iti furlough. Insurat ni Ken idi kalgaw a napalabas a no pumanawdan, masapul nga agtakder dagiti mamati iti bukodda. Awan isuna idiay tapno makitana ti napasamak kalpasanna. Ngem iti likud ti diariona, insuratna ti listaan dagiti nagan iti baba ti titulo a "Baptized 28 Feb 71" (Nabautisaran 28 Peb 71). Asideg iti baba:

> Mrs Felisa Badilla / Mrs. Milagros Jaleco / Sandra, Sonia / Marilou, Lourdes
>
> Diario ni Ken 1971–72, listaan iti likud, "Baptized 28 Feb 71"

Malagipyo kadi no siasino ti adda kenkuana ti kurso sakbay ti first sergeant? "Adda kenkuana ti asawana." Kalpasan ti tallo a tawen, adda ti naganna iti listaan dagiti nabautisaran.

Ni Jaleco ti Nangted iti Mensahe

Idi Hulio 1973, nagsubli da Ken ken Mary Lou idiay Baguio. Nagretiro ni Jaleco iti Academy bayat nga awanda; sibilian isunan. Iti dayta a Nobiembre, nangangay ti simbaan iti klase maipapan iti bautismo, ket insurat ni Ken no siasino dagiti nagsao:

> Nagsao ni Jaleco maipapan iti Trinidad / Maudi a klase maipapan iti Bautismo
>
> Diario ni Ken, Domingo 18 Nobiembre 1973

Ti tao a dandani naala dagiti Mormon ket timmakder iti sango ti bassit a simbaan ket inkasabana ti maipapan iti Ama, ti Anak ken ti Espiritu Santo.

Makalawas kalpasanna, adda bautismo. Dagiti nagan ket insurat ti ima ni Ken, agsasaruno iti baba ti maysa ken maysa, ket ti maudi iti listaan ket maysa kadagiti bukodna nga annak:

> Bautismo idiay Calvary Chapel … Rafael Buendia / Stan Engle / Ni Jaleco ti nangted iti mensahe — Ni Badilla ti chairman + siak ti nangbautisar.
>
> Diario ni Ken, Domingo 25 Nobiembre 1973

Dagiti Napudno a Lallaki

Simrek ni Stan iti danum a kadua ni tatangna. Ni Sergeant Badilla, ti tao a nabayagen nga agkarkararag, ti nangidaulo iti serbisio. Ket ni Ruperto Jaleco, ti tao nga inawagan ni Ken iti "pudno a mamati," ti nangted iti mensahe.

Dua a lallaki nga inkiddaw ni Ken idi kenni Woodside nga ikararagan, isuda itan ti agkaskasaba ken mangidaulo iti bautismo ti bukodna nga anak. Napudno a lallaki, a kabaelanda met ti mangisuro iti sabsabali. Idi 1974, dua isuda kadagiti umuna a tallo a panglakayen ti simbaan, a kadua ni Fred Balanag.

Ket no ania ti kayat a sawen ti "dandani naala dagiti Mormon," kuna ni Gordon, dayta ti tuloy ti estoria.

Manipud kadagiti diario ni Ken para iti 1968–1973, ti diario ni Mary Lou idi 1968 ken ti kuadernona kadagiti tawen idiay Baguio, ti surat ni Ken kenni Woodside idi 17 Oktubre 1968, ken ti estoria ni Gordon a "The Sergeants" (The Malvar Years, 14; 22 Okt 2026).

Nagasatka Unay nga Ubing

> Ni Jehova saluadannaka iti amin a dakes;
> saluadanna ti kararuam.
>
> Salmo 121:7

Agsublitayo iti bantay, kuna ni Gordon. Ket daytoy nga estoria ket para iti ubing a nangpartak unay a simalog iti dayta.

Tunggal pamilia nga agnanaed iti turod ket adda pagannurotanna maipapan iti turod. Simmalog ti Malvar Street manipud iti balay, ket iti baba, iti balay dagiti Malikdem, saanen a kasla kalsada no di ket kasla pagpadarusdusan. Ni Ken a mismo ti nangisalaysay iti daytoy kalpasan ti sumagmamano a lawas, iti maysa a surat kadagiti gagayyem, ket inrugina iti pagannurotan:

> Nabayagen a nangikeddengkami a saanda a lumabes iti balay dagiti Malikdem, a sadiay ti pangrugian ti panagtarikid ti dalan. Kinasarita met ni Evelyn Balanag ken ni Mrs. Malikdem ni Kevin iti dayta a malem maipapan iti kapartak ti panagtarayna.
>
> Surat da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem, Nobiembre 1968

Dua a nataengan a babbai, iti maysa a malem, agpada nga ibagbagada iti isu met laeng nga ubing nga inayadna. Sangapulo ket maysa ti tawen ni Kevin idi. Mapugtoyo metten ti sumaruno.

Awan Preno

Napugto met ni Ken:

> Linabsanna ngarud ti beddeng, ket bayat ti isasalogna iti natarikid a turod nga agturong iti Pines City Baptist, naikkat ti kadena. … Basta adda isuna iti turod ket sumalsalog nga awan preno.
>
> Surat da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem, Nobiembre 1968

Awan kadena, awan preno, ken natarikid a turod. Ket iti baba:

> Dimmiretso iti maysa a nagmulaan a lakub iti baba ken iti maysa a bakod a landok a natirad dagiti murdongna. Natayyek iti angin, limmabas iti bakod, ket natnag iti paraangan... iti semento.
>
> Surat da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem, Nobiembre 1968

Dagiti poste a landok a natirad ti murdongna. Limmabas iti rabawda. Natnag iti semento.

Idaydayawyo Isuna

Awan ni Ken sadiay. Adda idiay Manila, iti baba ti bantay, nga agrekrekord kadagiti programa iti estasion ti radio. Iti panid ti diariona para iti dayta a lawas, dua a linia ti damag, agsasaruno, ket iti abay ti umuna, iti igid ti panid, nangisurat iti dua a balikas ket inlinianna iti baba: "Praise Him," "Idaydayawyo Isuna."

> Idiay Baguio naaksidente ni Kevin — bisikleta a simmalog iti Malvar — limmabas iti bakod. Awan natukkol a tulang. Ditoy nagtalinaed ni Belang. … Idiay DZAS 1PM - 5PM. Timmawag ni ML bayat a mapanakon idiay SIL — ti aksidente ni Kevin.
>
> Diario ni Ken, Lunes 28 ken Martes 29 Oktubre 1968

Dua a lallaki ti adda iti salaysay da Ken ken Mary Lou maipapan iti dayta a rabii, kuna ni Gordon. Ti maysa ket doktor a nakaputi ken adda iggemna nga X-ray, ket imbagana ti balikas nga ibagbaga ti amin: nagasat. "Nagasatka unay nga ubing."

Nagasat

Ti maysa pay ket ti akinkukua iti balay, ni Dr. dela Rosa, ti isu met laeng a lalaki a nagparada iti likud ti pamilia idi Mayo 1967, nga addaan iti balay nga awan met ti mangsapsapul. Awan imbagana. Intudona laeng ti ngato.

Kimmampi ni Ken iti akinkukua iti balay.

> Ta ibilinnanto kadagiti anghelna ti maipapan kenka, a saluadandaka kadagiti amin a dalanmo. Itagiraemdakanto kadagiti imada, amangan no maidungpar ti sakam iti bato.
>
> Salmo 91:11–12

Kalpasanna, immasideg dagiti kaarruba, kas iti aramiden dagiti nasayaat a kaarruba:

> Kinaduaan ni Mary Lou isuna idiay ospital iti maysa a rabii. Da Fred ken Evelyn Balanag ti nagtalinaed ditoy balay a kaduada dagiti ubbing. Amin dagiti kaarruba ket nagtutulong unay ken naimbag unay.
>
> Surat da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem, Nobiembre 1968

Iti Umno a Tiempo ti Apo

Da Fred ken Evelyn. Walo a bulan sakbay dayta, isuda ti agassawa nga agnanaed iti baba laeng ti kalsada a saanda pay nga am-ammo ti Apo. Ita, isuda ti nagbantay idiay 55 Malvar a kaduada da Becky, Karen, Stan ken Gordon, tapno makapagbantay ni Mary Lou ken ni Kevin idiay ospital. Nagawid a dagus ni Ken kalpasan ti rekord, ket nadanonna nga "adda iti katre — bassit a lumteg."

Isu nga inaramid ti pamilia ti kanayon nga aramidenda. Nangiplanoda iti maysa a padaya para iti Dios: maysa a rabii ti panagyaman, agarup maysa a lawas pay, para iti amin a timmulong, ken maysa a pelikula ti Moody, ti *God of Creation*, nga inyuli ni Ken manipud Manila. Nakasaganan ti amin.

Ket iti rabii sakbay dayta, nagkiring manen ti telepono. Ni Dave Silver dayta, asawa ti kasinsin ni Ken a ni Orla Robson, maysa a major iti Air Force a baro a naibaon iti Filipinas, nga agtawtawag manipud Clark Air Base.

> `Timmawag ni Dave manipud Clark. Inallukoyko a sumang-at koma ditoy.`
>
> Diario ni Ken, Lunes 4 Nobiembre 1968

Agarup 50 ti Adda Ditoy

Immay ngarud. Simmangpet iti alas onse iti agsapa iti simmaruno nga aldaw, ket iti dayta a rabii timmakder iti sala ket nangted iti pammaneknekna. Ti insurat ni Ken para iti dayta nga aldaw:

> gimong ti panagyaman — naiplanon daytoy (Ti umno a tiempo ti Apo) Nangted ni Dave iti pammaneknek. Impabuyami ti God of Creation a de-kolor. Agarup 50 ti adda ditoy: PMA, kaarruba ken dadduma pay.
>
> Diario ni Ken, Martes 5 Nobiembre 1968

Naiplanon daytoy. Ti umno a tiempo ti Apo. Ket iti surat kadagiti gagayyem:

> Nangibaon dagiti taga-Philippine Military Academy iti dua a dyip a napno iti tao, isu a pudno nga intiempo ti Apo nga adda ditoy ni Dave.
>
> Surat da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem, Nobiembre 1968

Dua a dyip manipud iti Academy, a sadiay ti ayan dagiti sarhento.

Mabalin Koma a Nakaro

Ket iti ruangan, bayat ti panagawid ti limapulo iti sipnget, pugtuenyo no siasino ti mangiwarwaras kadakuada kadagiti babasaen maipapan iti ebanghelio:

> Nangiwaras ni Kevin ken dagiti ubbing kadagiti babasaen bayat ti panagawidda. … Nasurok laeng a maysa a lawas a saan a simrek ni Kevin iti eskuela.
>
> Surat da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem, Nobiembre 1968

Maysa pay maipapan iti dayta a Martes. Maika-5 ti Nobiembre 1968 dayta, Aldaw ti Eleksion idiay Amerika. Kalpasan ti dua nga aldaw, nagsurat a dagus ni Ken kada Uncle Kevin ken Aunt Eloise, ket saanna a napengdan ti bagina:

> Kaduami ni Dave Silver idi Martes (Aldaw ti Eleksion). Yehey, para ken NIXON! Naragsakkami a kadua ni Dave... saan a ni Nixon.
>
> Surat ni Ken kada Kevin ken Eloise Dyer, 7 Nobiembre 1968

Ket iti mismo a baba dayta, iti dadakkel a letra:

> IDAYDAYAWTAYO TI DIOS: Naaksidente ni Kevin iti bisikleta a mabalin koma a nakaro unay.
>
> Surat ni Ken kada Kevin ken Eloise Dyer, 7 Nobiembre 1968

Mabalin koma a nakaro. Dayta ti kaaduan ti panagyaman a sasao, kuna ni Gordon. Kaaduan iti aramiden ti Dios para kadatayo ket adda iti "mabalin koma a napasamak," ket saantayo a makita dayta. Iti dayta a lawas, idiay Malvar Street, nakitada.

Simmalog Manen iti Bantay

Saan a nagbayag ni Dave. Iti simmaruno nga agsapa, sakbay ti panagbannawag, inyatod da Ken ken Stan isuna a simmalog iti bantay agturong idiay Clark:

> Bimmangon iti 4AM. Simmurot ni Stan idi inyatodmi ni Dave idiay Clark. Nadanonmi ti Oasis iti 9AM. Nakaawidkami iti 3 PM. Nabannog unay (Nagsardengkami kadagiti Bingham)
>
> Diario ni Ken, Miercoles 6 Nobiembre 1968

Ket iti isu met laeng a lawas, kasangay ni Stan. Insurat ni Ken dayta iti isu met laeng a panid:

> Stanley — 9 a tawenen. Nagrambakkami iti rabii.
>
> Diario ni Ken, Nobiembre 1968

Ngem adda pay naidulin, kuna ni Gordon, ket dayta ti kasayaatan a paset.

Ti gasat ket saan a mangiplano iti panagyaman maysa a lawas sakbay ket kalpasanna mangibaon iti agsao iti rabii sakbay dayta. Ket ti gasat ket saan nga agsubli. Ni Dave Silver, nagsubli.

Maysa a Kamera

Kalpasan ti sangapulo a bulan, idi Agosto 1969, simmang-at manen iti bantay. Asidegen ti maika-12 a kasangay ni Kevin, ket insurat ni Ken:

> Impan dakami ni Dave idiay John Hay. Nagay-ayam ti miniature golf ti intero a pamilia. Kalpasanna, impandakami idiay Bx. Naaddaan ni Kevin iti 16mm Minolta para iti kasangayna.
>
> Diario ni Ken, Agosto 1969

Ti lalaki a simmang-at iti turod tapno agyaman gapu ken ni Kevin ket simmang-at manen iti turod, ket dayta ti aldaw a naaddaan ni Kevin iti kamera. Isu met laeng nga ubing a, maysa ket kagudua a tawen sakbay dayta, ginastosna ti bukodna a duapulo ket uppat a piso iti maysa a kamera ket "nangrugi iti negosio a panagretrato para kadagiti sabsabali."

Inawagan ti doktor isuna a nagasat. Intudo ti akinkukua iti balay ti ngato. Insurat ti maysa nga ama ti "Praise Him" iti igid ti panid ket inlinianna, tapno saanna a malipatan no ania ti umno.

Manipud kadagiti diario ni Ken idi 1968 ken 1969, ti surat da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem idi Nobiembre 1968, ti surat ni Ken kada Kevin ken Eloise Dyer idi 7 Nobiembre 1968, ken ti estoria ni Gordon a "You Are a Very Lucky Boy" (The Malvar Years, 15; 29 Oktubre 2026).

Adda Klase ni Karen Ita nga Aldaw

> Isurom ti ubing iti dalan a rumbeng a papananna;
> ket inton lakayen, saanna a panawan dayta.
>
> Proverbio 22:6

Para ken ni Karen daytoy nga estoria, kuna ni Gordon, a kaduana da Ken ken Mary Lou: Enero agingga Agosto 1969, idiay 55 Malvar iti Baguio.

Agpudnotayo: kaaduantayo ket saantayon a malagip ti umuna a daras a natalekantayo iti maysa a banag. Mapasamak dayta iti gagangay a Sabado, ket awan ti agbitla.

Nangrugi ti Enero 1969 iti panagpakada. Adayo ti nagdaliasatan da Lola Leonard ken Tita May nga immay idiay Filipinas para iti Paskua, ket iti maikatlo ti Enero, inyatod ida ti pamilia idiay pagtayaban idiay Manila. Insurat ni Mary Lou iti dayta a rabii:

Nasayaat Unay tapno Agpaut

> Faith Academy, Military Cemetery, nangrabiikami idiay pagtayaban & kalpasanna dimteng ti narigat unay nga oras ti panagpakada. Kasla saan a mapati a masapul a pumanawdan a dagus. Nakasaysayaat dayta a 3 a lawas. Nasayaat unay tapno agpaut.
>
> Diario ni Mary Lou, Biernes 3 Enero 1969

Makita kadagiti retrato ni Gordon manipud iti dayta a panagsarungkar ti eroplano a SAS DC-8 idiay pagtayaban ti Manila, da Lola Leonard ken Tita May Arnold a sumalsalog iti agdanna, isuda a dua iti memorial chapel idiay Manila, ken isuda a dua idiay Baguio.

Ket kalpasanna, iti umuna a Sabado kalpasan ti panangrugi ti eskuela, adda dua a linia, maysa iti tunggal diario, maipapan iti isu met laeng a banag. Ni Ken ti immuna a nagsurat, iti ngato ti panidna:

> Inrugi ni Karen dagiti klase para kadagiti ubbing.
>
> Diario ni Ken, Sabado 11 Enero 1969

Agarup 20 nga Ubbing

Insingit met ni Mary Lou ti kenkuana, iti nagbaetan ti panangala iti mantel ni Lola ken ti panagbayad iti abang:

> Adda klase ni Karen ita nga aldaw. Agarup 20 nga ubbing.
>
> Diario ni Mary Lou, Sabado 11 Enero 1969

Duapulo nga ubbing. Ket sangapulo ket tallo ti tawen ti mannursuro. Inton Abril pay laeng nga agtawen ni Karen iti sangapulo ket uppat.

Panunotem no ania ti kasapulan iti dayta. Duapulo nga ubbing ti kumitkita kenka, ket sangapulo ket tallo pay laeng ti tawenmo. Kadagiti retrato ni Gordon manipud kadagidiay a tawen, makita isuna nga addaan iti flip chart, ken iti sango ti pisarra, a napno kadagiti ubbing ti kuarto iti sanguananna.

> Saan koma nga umsien ti asinoman ti kinaagtutubom; no di ket agbalinka a pagwadan dagiti namati, iti sao, iti kababalin, iti ayat, iti espiritu, iti pammati, iti kinadalus.
>
> 1 Timoteo 4:12

Sangapulo a Sentimo

Iti isu met laeng a lawas, okupado ti pamilia iti panagbalin a pamilia. Idi rabii ti Lunes, nakaalun ti agtawen iti uppat a ni Gordon iti sangapulo a sentimo a kuarta. Insurat ni Ken, a nasinged unay ti rupana:

> Nakaalun ni Gordon iti 10 sentimo — kasla awan met ti parikutna
>
> Diario ni Ken, Lunes 13 Enero 1969

Ket ni Mary Lou, iti simmaruno nga aldaw, a saanen unay a nasinged ti rupana:

> Nangluto iti keyk a pangkasangay para iti mannursuro ni Karen. … Rimmuar ti .10 ni Gordon iti arinola iti tengnga ti aldaw. Naragsak unay isuna.
>
> Diario ni Mary Lou, Martes 14 Enero 1969

No makaalunka iti kuarta iti uppat ti tawenmo, kuna ni Gordon, ti naimbag a damag ket isurat ni nanangmo no kaano a mismo a nagsubli dayta kenka.

Keyk para iti Mannursuro

Kitaem no ania pay ti adda iti dayta a naisurat. Agluto ni Mary Lou iti keyk a pangkasangay para iti mannursuro ni Karen. Ket kalpasan ti dua nga aldaw:

> `Inyeg ni Karen ti keyk a pangkasangay iti eskuela.`
>
> Diario ni Mary Lou, Huebes 16 Enero 1969

Isu nga adda ni Karen, iti lawas a nangrugi a nagisuro, nga awitna ti keyk nga agturong iti eskuela para iti bukodna a mannursuro. Estudiante iti agsapa, mannursuro iti Sabado. Kasta iti pamilia ti Dios: adda masursuromo iti maysa a tao, ket itedmo met dayta iti sabali.

Iti simmaruno a Sabado, insurat manen ni Ken:

> `Adda klase ni Karen — nasayaat a grupo.`
>
> Diario ni Ken, Sabado 18 Enero 1969

Tunggal Maysa Addaan iti Klase

Idi Hunio, adda dagiti ubbing ti Sunday school nga agar-aramid iti finger puppet ken agkankanta, a kaduada da Karen ken ti babassit a ni Gordon. Ket idi Agosto, addaanen ti sala ti 55 Malvar iti bukodna a Sunday school. Idi nagsurat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Amerika tapno ikararagda daytoy, inlistana dagiti mannursuro:

> Agisuro ti propesor iti maysa a klase ken kasta met ti asawana. Da Becky ken Karen, dagiti inauna a babbai nga annakmi, ket tunggal maysa ket addaan iti klase, ken addaanak met iti klase. Ni Mary Lou ti agtokar iti piano. Agarup 30 agingga 40 ti umay iti tunggal Aldaw ti Apo.
>
> Surat-kararag da Ken ken Mary Lou, Agosto 1969

Da Becky ken Karen, dagiti inauna a babbai nga annakmi, ket tunggal maysa ket addaan iti klase. Sangapulo ket uppat ken sangapulo ket lima ti tawenda idi, ket nailista iti abay ti maysa a propesor iti unibersidad. (Iti isu met laeng a bulan, iti kakaruan a panagdadaksanggasat a Sabado ken Domingo, adda sakit ni Becky ket saan a nakaisuro.)

> Saanmi nga ilemmeng kadagiti annakda, no di ket ipakaammomi iti sumaruno a kaputotan dagiti pakaidayawan ni Jehova, ken ti pigsana, ken dagiti nakaskasdaaw nga aramidna nga inaramidna.
>
> Salmo 78:4

Ti Flannelgraph

Ngem adda pay naidulin, kuna ni Gordon, ket dayta ti kasayaatan a paset.

Kalpasan ti tallopulo ket dua a tawen, idi Pebrero 2001, nagtugaw ni Mary Lou iti sango ti computerna idiay Abilene, bayat ti panagtinnag ti niebe iti ruar, tapno agsurat kadagiti dati a gagayyem idiay Filipinas, da Fe ken Felix. Insalaysayna ti maipapan iti tunggal maysa kadagiti annak. Ket idi dimteng ken ni Karen, daytoy ti insuratna:

> Naragsak unay ni Karen ken ti asawana a ni Patrick idiay Kansas City. … Okupado unayda iti kapilia a papananda ket isuda ti mangimaton iti trabaho para kadagiti ubbing. Malagipko no kasano ti kinasayaat ni Karen kadagiti ubbing idiay Filipinas. Idiay Baguio, addaan iti children’s club iti carport-mi... ket nagusar iti flannelgraph, adu a kanta, ket nasayaat ti inaramidna. Tinulongan isuna ni Becky.
>
> Ni Mary Lou kada Fe ken Felix, 3 Pebrero 2001

Isuda ti mangimaton iti trabaho para kadagiti ubbing. Kalpasan ti tallopulo ket dua a tawen, iti sabali a pagilian, iti sabali a kapilia, ar-aramidenna pay laeng dayta ti balasang a nangrugi iti duapulo nga ubbing iti maysa a Sabado idiay Baguio.

Ket ni nanangna, a nangisurat iti “Agarup 20 nga ubbing” iti bassit a Sandoz a diario idi 1969, malagipna pay laeng ti flannelgraph.

Manipud kadagiti diario da Ken ken Mary Lou idi Enero 1969, ti surat-kararag da Ken ken Mary Lou idi Agosto 1969, ti surat ni Mary Lou kada Fe ken Felix idi 3 Pebrero 2001, ken ti estoria ni Gordon a “Karen Had Class Today” (The Malvar Years, 16; 2 Nobiembre 2026).

Ipagarupna a Saanak Pay a Nangibelleng iti Aniaman

> Ngem agurnongkayo iti gameng idiay langit, a sadiay saan a mangdadael ti igges wenno lati, ken sadiay saan a sumrek ken agtakaw dagiti mannanakaw.
>
> Mateo 6:20

Naggapu daytoy nga estoria iti Marso ken Abril 1969 idiay 55 Malvar iti Baguio, kuna ni Gordon, a kadua da Ken ken Mary Lou.

Iti tunggal agassawa, kasla kanayon nga adda maysa a managidulin ken maysa a managibelleng. Ket kaaduanna, siuulimek a sigurado ti tunggal maysa nga isu ti kaduana ti adda problemana.

Idiay 55 Malvar, iti kalgaw ti 1969, ammotayo no siasino ti ania, ta agpada nga insuratda. Ngem sakbay dayta, adda maysa nga ubing a lalaki a masakit.

Nadagsen a Sarut + Croup

Idi Lunes, ti maika-24 ti Marso, iti baba ti maysa a nota nga adda ar-aramiden ni Ken a bariles, insurat ni Mary Lou:

> `Nakaidda ni Gordon, masakit, nadagsen a sarut + croup.`
>
> Diario ni Mary Lou, Lunes 24 Marso 1969

Uppat ti tawen ni Gordon, ket asidegen ti maikalima a kasangayna. Idi Miercoles iti rabii, immadu. Ababa ti linia ni Ken iti baba ti panid, kas kadagiti liniana no atiddog ti rabii:

> `Dandani ngimmata ni ML iti intero a rabii a kadua ni Gordon — gurigor 103+`
>
> Diario ni Ken, Miercoles 26 Marso 1969

Kadagiti retrato ni Gordon manipud iti dayta a panawen, makita a nakaidda iti katre idiay 55 Malvar, addaan iti headphones ken tape recorder.

Natay ni Eisenhower Ita nga Aldaw

Ket ni Mary Lou, iti simmaruno nga aldaw:

> Nakaro ti sakit ni Gordon iti intero a rabii. Saan a maibaba ti gurigor. Awan ni Mendoza iti ili. … Kinansel ti dinner date. … Bimmaba ti gurigor ni Gordon idi alas 10 p.m.
>
> Diario ni Mary Lou, Huebes 27 Marso 1969

Kalpasanna dimteng ti Biernes. Iti ngato ti panidna, iti igid, insurat ni Mary Lou ti tallo a sao, “Natay ni Eisenhower ita nga aldaw,” ket iti babana, ti damag a napatpateg iti dayta a balay:

> Impakitami ni Gordon idiay ospital. Naalaan iti dara. … Kaasi a masakit nga ubing. Nagtrangkasoak ita a tengnga ti aldaw & nakarigrigat unay.
>
> Diario ni Mary Lou, Biernes 28 Marso 1969

Kaasi a Masakit nga Ubing

Kaasi a masakit nga ubing. Mangngegmo ti maysa nga ina kadagita a sasao. Adda retrato manipud iti dayta a bulan a basbasaan ni Mary Lou ni Gordon iti katre.

Ni Ken met, iti isu met laeng nga aldaw, ti nasayaat a damag ti immuna nga insuratna:

> Bimmaba met laeng ti gurigor idi rabii … Idi immawid ni ML iti tengnga ti aldaw, saan a nasayaat ti riknana + nakaidda iti dandani intero a malem.
>
> Diario ni Ken, Biernes 28 Marso 1969

Isu a dua itan ti masakit. Bassit a limmag-an ti Sabado, ket para iti maysa a pamilia a taga-Kansas, adda nakaskasdaaw a damag manipud iti bukodda nga ili:

> Maitanem ni Eisenhower idiay Abilene, Kansas! Pimmia unay ni Gordon. Mangrugi a mangan iti bassit.
>
> Diario ni Mary Lou, Sabado 29 Marso 1969

Nagtalinaed ni ML a Kadua ni Gordon

Idi Domingo, insuro ni Ken ti klasena idiay John Hay ket inlistana no siasino ti awan:

> `Dakkel manen ti klase idiay John Hay. Nagtalinaed ni ML a kadua ni Gordon.`
>
> Diario ni Ken, Domingo 30 Marso 1969

Kadagiti retrato ni Gordon, makita ida a dua iti dayta a panawen nga addaan kadagiti picture book iti sopa.

Ket kalpasan ti maysa wenno dua nga aldaw, dimteng ti maikalima a kasangay ni Gordon. Maysa a lawas a gurigor, maysa a panagpa-ospital, ken maysa nga ina nga agtrangkaso met. Ania ti panagkunam ti inaramidna iti dayta nga aldaw?

Dinalusanna ti silong.

Kagudua a Tonelada

> Kasangay ni Gordon. Nangpuoran iti 1/2 a tonelada a basura a naidulin manipud pay idi 1951! mangrugin a lumawa ti silong. Immay da Paul & Heather Danielson idi rabii. Nakacute ni Gordon iti pangrabii maipapan iti kasangayna!
>
> Diario ni Mary Lou, Marso 1969

Kadagiti retrato ni Gordon manipud iti dayta nga aldaw, makita a kaduana ti dua a gagayyem, ti pangaldawna iti kasangay iti bassit a nagbukel a lamisaan, ken ni Karen a kadua ni Gordon ken dagiti gagayyemna iti airplane party.

Kagudua a tonelada. Naidulin manipud pay idi 1951. Bilangem, ket makitam nga adda paset dayta a gabsuon a nalaklakay pay ngem ti panagasawada: nagkasar da Ken ken Mary Lou idi Abril 1953. Adda pasetna a naghalat manipud pay idi baro pay ni Ken idiay Filipinas.

Mangaramid iti Bassit a Lugar

Adda nasayaat iti pannakaurnos dayta nga aldaw. Saanna nga inururay nga agtalna ti biag sakbay a dalusanna ti kinarugit. Inaramidna dayta bayat nga agpaimbag iti ngato ti maysa nga ubing a lalaki, ket kalpasanna pinatugawna iti pangrabii ket insuratna a "nakacute … maipapan iti kasangayna."

No dadduma, ti kasayaatan a maaramid ti nabannog a puso ket ti mangaramid iti bassit a lugar.

> Adda tiempo ti panagbirok, ken tiempo ti pannakapukaw; tiempo ti panangidulin, ken tiempo ti panangibelleng.
>
> Eclesiastes 3:6

Inton Biernes, dagiti kahon ti inasikasonan. Ket ditoy nga innala ni Ken ti pluma:

> Nagtrabahokami a kas maysa a pamilia — da Karen + Kevin iti homework. Ni ML iti panangurnos kadagiti kahon. Ipagarupna a saanak pay a nangibelleng iti aniaman.
>
> Diario ni Ken, Biernes 4 Abril 1969

Panangurnos Kadagiti Kahon

Ipagarupna a saanak pay a nangibelleng iti aniaman. Saan a reklamo. Saan a panangikalintegan. Maysa laeng nga asawa a nalinteg a mangipadamag no ania ti panagkita ti asawana kenkuana. Ket saan, madlawmo, a kunaenna a biddut ti asawana.

Kadagiti retrato ni Gordon manipud iti dayta a tawen, makita da Ken ken Mary Lou nga agay-ayam iti chess, isuda a dua iti maysa a pagabelan idiay Baguio, ti balay idiay 55 Malvar, ken ti Cresta Ola idi Mayo.

Ngem adda pay naidulin, kuna ni Gordon, ket dayta ti kasayaatan a paset.

Nagsurat met ni Mary Lou iti diariona iti isu met laeng a Biernes. Ket imbagana kadatayo no ania ti nasarakanna kadagidiay a kahon.

> `Inurnos dagiti kahon ti nadumaduma a banbanag. Nakasarak iti postcard a naipatulod idi 1942 manipud ken Ken ken Keith.`
>
> Diario ni Mary Lou, Biernes 4 Abril 1969

Maysa a Postcard Manipud 1942

Maysa a postcard. Naipatulod idi 1942, idi agtawen ni Ken iti sangapulo ket pito wenno walo ken sangapulo ket tallo met ti ubbing a kabsatna a ni Keith, idiay ilida iti Kansas. Kalpasan ti duapulo ket pito a tawen, iti bangir a paset ti lubong, iti maysa a kahon iti silong idiay Baguio, adda pay laeng.

Ipagarupna a saanak pay a nangibelleng iti aniaman. Ay, iggemna met ti pammaneknek.

Ket saan laeng a ti postcard ti papel manipud iti dayta a kalgaw ti nagpaut. Adda met surat a napan iti sabali a direksion. Idi Agosto 1942, bayat nga awan ni Ken iti talon gapu ta adda papananna iti siudad, nagtugaw ti inana a ni Mabel ket sinuratanna. Saanna nga imbaga iti surat no ania ti telegrama. Ti imbagana, no ania ti napasamak iti pammigat:

Nakasaysayaat a Damag

> Martes iti bigat, nadadael ti pammigatmi gapu iti maysa a telegrama ita a bigat, ngem kabaelak ti agbiag iti sumagmamano a bigat nga awan pammigat para iti kasta kasayaat a damag. Sikakarkararag nga agur-uraykami iti surat a mangisalaysay iti amin. … Pampanunoten ni Daddy no umdas ti kuartam agingga iti Sabado. Kunana nga ibagak kenka a maipagpannakkel ka kenkuana.
>
> Mabel Engle ken Ken, Agosto 1942

Ket iti simmaruno a panid, adda bukod a saludsod ti inaudi iti balay:

> Saan unay a maawatan ni Elaine ti amin daytoy a ragsak. Kayatna nga ammuen no kayatna a sawen nga umawiden ni Kenneth. Adu nga ayat manipud kadakami amin, Nanang
>
> Mabel Engle ken Ken, Agosto 1942

Maisuratto para iti Sumaruno a Kaputotan

Maysa nga agtutubo nga agtawen iti sangapulo ket pito, adayo iti balay, ken maysa nga ina a nagsurat tapno ibagana a maipagpannakkel ti amana kenkuana. Naidulin met dayta a surat, tunggal sao, kalpasan ti walopulo ket uppat a tawen.

Saan pay a nasarakan iti archive ti pamilia dayta a postcard. Ngem maysa a sangareppet dagiti dadduma ti nasarakan: dagiti surat nga insurat ni Ken ken Keith idi 1943 ken 1944, bayat nga adda iti Army, ket nabasa ken na-transcribe amin dagitoy. Kasta met dagiti dua a babassit a Sandoz diary manipud 1969, dagiti nangibaga kenka iti amin a nangngegmo.

Adda ditoy ti tunggal estoria iti intero a serye gapu ta adda dua a tattao a nangisurat kadagiti banbanag, ken gapu ta ti maysa kadakuada, sigurado unay ti asawana, ket saan pay a nangibelleng iti aniaman.

> Daytoy maisuratto para iti sumaruno a kaputotan: ket dagiti tattao a maparsuanto agdayawdanto ken Jehova.
>
> Salmo 102:18

Manipud kadagiti diario da Ken ken Mary Lou idi Marso ken Abril 1969, iti surat ni Mabel Engle ken Ken idi Agosto 1942, ken iti estoria ni Gordon a “She Thinks I Have Never Thrown Anything Away” (The Malvar Years, 17; 5 Nob 2026).

Huebes Santo

> Awan ti sasao wenno pagsasao, a saan a mangngeg ti timekda. Ti linida nagtultuloy iti intero a daga, ken dagiti sasaoda agingga iti pungto ti lubong.
>
> Salmo 19:3–4

Daytoy met, kuna ni Gordon, ket ti Semana Santa ti 1969 idiay 55 Malvar: isu met laeng a kalgaw, ken isu met laeng nga ubing a masakit, kas iti napalabas nga estoria.

Napaliiwmo kadin no kasano a pabassiten ti radio ti lubong? Pusipusem laeng ti pagpusipusan, ket ti maysa a lugar a sangapulo a ribu a milia ti kaadayona ket apagdarikmat nga adda iti uneg ti kuartom.

Iti kalgaw ti 1969, napasamak dayta idiay 55 Malvar. Ket napasamak iti agsumbangir a direksion iti isu met laeng a tiempo.

Isalsalaysayda ti Biagna

Am-ammom metten ti Biernes a nangrugianna. Masakit ni Gordon idiay ngato, adda trangkaso ni Mary Lou, ket iti ngato ti panidna insuratna, “Natay ni Eisenhower ita nga aldaw.” Iti simmaruno nga aldaw, nangngeg ni Ken iti radio ti Armed Forces:

> `Damag a natayen ni General Eisenhower — isalsalaysayda ti biagna iti AFRTS.`
>
> Diario ni Ken, Sabado 29 Marso 1969

Iti dayta met laeng a Sabado, kinabilan ni Mary Lou iti tanda a padamdam ti Abilene, Kansas. Maawatantayo. Ti Abilene ket mismo nga ilida. Iti asideg laeng daytoy a nayanak ni Ken idi 1924, ket taga-Abilene da Lelong ken Lelang Engle. Adda ti pamilia iti sabali a pungto ti lubong, ngem ti ili a Kansas nga am-ammo ti amin iti balay ket mangngegen iti tunggal radio iti intero a lubong.

Ti Tren a Lugan ni Ike

Idi Lunes, insurat ni Ken:

> Aldaw ti panagleddaang para ken Gen Eisenhower. Nangngegmi ti serbisio ti panagitabon manipud Washington — kalpasanna immandar ti tren nga agturong iti Abilene.
>
> Diario ni Ken, Lunes 31 Marso 1969

Ket idi Miercoles, idi naipan met laengen dagiti papeles ti income tax, sinurotna dayta a tren iti intero a mapa:

> Nalag-anan. Iti intero nga aldaw, adda damag iti Armed Forces nga umas-asideg iti Abilene ti tren a lugan ni “Ike.” Idi 10PM ditoy, nagipadamag ti CBS a dimteng ti tren idiay Abilene.
>
> Diario ni Ken, Miercoles 2 Abril 1969

Sangapulo ket Uppat nga Oras ti Nagbaetan

Sangapulo ket uppat nga oras a naud-udi ti Kansas ngem ti Filipinas. Isu nga idi naitabon ti Heneral idiay Abilene iti Miercoles, maikadua ti Abril, Huebes metten idiay Baguio. Ket dayta a Huebes ket Huebes Santo, ti Huebes sakbay ti Pasko ti Panagungar.

Sabali ti Semana Santa ditoy Filipinas. Inlawlawag ni Ken daytoy iti surat kadagiti gagayyem idiay Woodside, ti simbaan idiay Illinois a nangibaon kadakuada ken Mary Lou:

> Tunggal tawen, rinibu a tattao ti umuli tapno agpalabas iti Pasko ti Panagungar idiay Baguio. … naulimek a musika ti ipatokar dagiti estasion ti radio.
>
> Surat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 4 Abril 1969

Tunggal Kagudua nga Oras

Dua kadagiti dayta nga estasion ti mangipatokar iti mismo a programa ni Ken, ti Moments of Melody. Ket iti agsapa ti Huebes Santo, adda napasamak a saanna a kiniddaw:

> Impatokar ti DZBS + DZAH ti “Moments” tunggal kagudua nga oras … Awan bayadna … Dimngegmi iti panagitabon ken Eisenhower idiay Abilene.
>
> Diario ni Ken, Huebes 3 Abril 1969

Tunggal kagudua nga oras. Iti intero nga aldaw. Awan bayadna. Nangngeg met ni Mary Lou, ket insuratna iti dayta met laeng a rabii:

> Naiwaragawag ti M.M. ni Ken tunggal 30 minuto iti intero nga aldaw. Nasayaat a musika iti radio. … Kinanta ni Ellen ti “Calvary Love”.
>
> Diario ni Mary Lou, Huebes 3 Abril 1969

Naited Daytoy

Iti suratna iti simmaruno nga aldaw, insalaysay ni Ken daytoy iti Woodside:

> Kalpasanna, nakaskasdaaw, idi Huebes iti agsapa inrugida nga ipatokar ti Moments of Melody tunggal kagudua nga oras … Intuloyda daytoy iti intero nga aldaw.
>
> Surat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 4 Abril 1969

Panunotem dayta nga aldaw. Adu unay a sangaili iti maysa a siudad iti bantay para iti Semana Santa, ket tunggal kagudua nga oras, ti krus ti isalsalaysay kadakuada ti radio.

Saan a ginatang ni Ken dayta nga oras. Saanna a kabaelan. Naited dayta.

Bassit a Nasaasideg

Ket iti dayta met laeng a babassit a balay idiay Malvar, adda met iyeg ti radio iti sabali a direksion: iyegna ti Kansas idiay Baguio. Kastoy ti nangrugian ti surat ni Ken:

> `Kasla bassit a nasaasideg ti Estados Unidos idi kalman, ta tunggal oras nga indatagnakami ti Armed Forces radio iti damag manipud Abilene.`
>
> Surat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 4 Abril 1969

Iti dayta a rabii, nangrabii kadakuada da Ernie ken Ellen Tolentino. Adda inyeg ni Ernie a chocolate cake a mismo nga inlutona, ket iti serbisio, kinanta ni Ellen ti “Calvary Love.”

Kalpasanna idi Domingo, immuli ti tudo, napigsa a tudo, ngem intuloyda latta ti serbisio iti bannawag ti Pasko ti Panagungar.

Itsy Bitsy

Ngem adda pay naidulin, kuna ni Gordon, ket dayta ti kasayaatan.

Idi Lunes kalpasan ti Pasko ti Panagungar, simmalog ni Ken idiay Manila para iti kasar ni Rudy, ket kimmuyog ni Becky. Pinagbannoganna dayta:

> NAPAN NI KEN IDIAY MANILA a kadua ni Becky. Naragsak unay. Nasayaat ti report card-na isu a maikari unay iti panagdaliasat.
>
> Diario ni Mary Lou, Lunes 7 Abril 1969

Dandani maysa a lawas nga awanda. Ket idi Huebes, idiay Manila, adda insurat ni Ken a maysa a babassit a linia iti baba ti panidna, a nalaka a labsan:

> TV (Mitsubishi) Rizal Ave “Itsy Bitsy” Mitsubishi.
>
> Diario ni Ken, Huebes 10 Abril 1969

Ginatang Babaen ti Pammati

Idi Sabado, maika-12, immulida a nagawid iti bantay. Weekend dayta ti kasangay ni Becky, ket adda padaya nga aguray. Kastoy ti panangileppas ni Ken iti aldawna:

> Nakaawidkami idi 3PM. Naragsak ti amin idi nakitada ti TV. Inkarkararagmi — ginatang babaen ti pammati — nalawag ti ladawan uray awan antena iti ruar.
>
> Diario ni Ken, Sabado 12 Abril 1969

Ginatang babaen ti pammati. Binayadanna dayta a babassit a TV idiay Manila a saanna nga ammo no makaala iti ladawan idiay ngato ti bantay, nga awan antena iti atep. Inkararagna daytoy.

Adda iti TV ti Panagitabon ken Eisenhower

Ket ni Mary Lou, iti dayta met laeng a rabii:

> Nangiyeg ni Ken iti napintas a babassit a Mitsubishi T.V.! Adda ti panagitabon ken Eisenhower iti daytoy!
>
> Diario ni Mary Lou, Sabado 12 Abril 1969

Sangapulo nga aldaw kalpasan ti panagitabon, dimtengen dagiti ladawan ditoy Filipinas. Nangngeg ti pamilia ti Abilene iti radio idi Huebes Santo. Ita, makitadan.

> Ita, ti pammati isu ti talged dagiti banag a namnamaen, ti pammaneknek dagiti banag a saan a makita.
>
> Hebreo 11:1

No Pagayatan ti Apo

Adda pay maysa a linia iti dayta a surat iti Woodside, ket maipapan iti masakbayan:

> Adda dagiti agsaludsod maipapan kadagiti planomi. No pagayatan ti Apo, panggepmi ti agawid para iti furlough iti primavera ti 1970.
>
> Surat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 4 Abril 1969

Pinagayatan ngarud ti Apo. (No kasano a naaddaanda iti balay idiay Abilene ket adda iti estoria a Great Minds Think Alike.) Kalpasan ti sangapulo ket uppat a bulan, iti maysa a Biernes idi Hunio 1970, agpukpukis ti ruot ni Ken idiay Kansas, ket insuratna no sadino:

> Pinukisanmi ti ruot ti Kabakiran-mi idiay … Kuney (Balay ni Eisenhower, Kuney + 4th St)
>
> Diario ni Ken, Biernes 26 Hunio 1970

Uppat a Doliar Tunggal Domingo

Iti baba, iti uneg ti panaklong, insuratna no sadino ti nakaipatakderan ti balay ni Eisenhower: iti Kuney met, iti suli ti Fourth Street. Isu met laeng a kalsada. Ket idi Septiembre, simrek iti estasion ti radio idiay Abilene:

> `Nakitulag iti KABI ken Doug Lyon nga ipatokar ti M/M iti 7:30 tunggal Domingo. $4 iti 5 minuto — Inrugidan ti panangiwaragawag`
>
> Diario ni Ken, Huebes 10 Septiembre 1970

Idi Huebes Santo 1969, inyeg ti radio idiay Baguio ti Abilene iti pamilia Engle, ket dayta met laeng a radio ti nangipatokar iti Moments of Melody tunggal kagudua nga oras, a libre. Kalpasan ti maysa ket kagudua a tawen, adda ti Moments of Melody iti radio idiay Abilene, iti uppat a doliar tunggal Domingo, ket agnaed ti pamilia iti kalsada a nakaipatakderan ti balay ni Eisenhower.

Manipud kadagiti diario da Ken ken Mary Lou idi Marso ken Abril 1969, iti diario ni Ken idi Hunio ken Septiembre 1970, iti surat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside idi 4 Abril 1969, ken iti estoria ni Gordon a “Holy Thursday” (The Malvar Years, 18; 11 Nob 2026).

Idolo Unay Isuna Dagiti Lallaki nga Annakmi

> Ket nangikabil iti baro a kanta iti ngiwatko, uray dayaw iti Diostayo: adu ti makakita iti dayta, ket agbutengda, ket agtalekdanto ken Jehova.
>
> Salmo 40:3

Daytoy ket panangkita iti napalabas, kuna ni Gordon: agsublitayo manipud iti kalgaw ti 1969, nasurok a maysa a tawen, tapno am-ammuentayo ti maysa a sangaili. Mamindua a simmangpet idiay Baguio. Ket iti maikadua a gundaway, idiay 55 Malvar a nangrabii.

Tunggal ubing ket adda maysa wenno dua a bannuarna. Kaaduanna, maysa nga agay-ayam iti baseball, wenno koboy iti telebision. Ngem no dadduma, ti bannuar a mismo ti sumrek iti ruangan.

Bob Harrison ti naganna, ket mangkankanta iti gospel.

Awan ti Maaramidanmi

Nangrugi iti maysa nga eskuela. Idiay Baguio adda ti Brent School, a pagadalan dagiti annak dagiti diplomat, dagiti agtrabaho iti minas ken dagiti misionero manipud iti intero a Daya. Nabayagen nga awit ni Ken iti pusona dagidiay nga estudiante. Idi Enero 1968, nagsurat iti iglesia idiay Illinois:

> Nabayagen nga ikarkararagmi daytoy. Nariknami nga awan ti maaramidanmi. … Idi kalman, napanunotmi ni Bob Harrison. Iti panagkunak ket nakakanta iti organisasion ni Billy Graham.
>
> Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 10 Enero 1968

Ket inestoriana bassit no siasino daytoy a tao:

> Ni Bob ket maysa a Nangisit a tao nga addaan iti dakkel unay a talento. Adda ditoy Filipinas. Kankantaenna dagiti negro spiritual ket iwarwaragawagna ti Sao iti nagbaetan dagiti kanta.
>
> Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 10 Enero 1968

Buteng ken Panagpigerger

> Awanen ti Judio wenno Griego, awanen ti tagabu wenno nawaya, awanen ti lalaki ken babai: ta dakayo amin ket maymaysa ken Cristo Jesus.
>
> Galacia 3:28

Ket bassit pay:

> Iti panagkunak ket nasukir met idi agtutubo pay laeng. … Napanak iti headmaster nga addaan buteng ken panagpigerger … Umanamong unay manipud pay iti umuna a sao.
>
> Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 10 Enero 1968

Buteng ken panagpigerger. Kasta met laeng ti kababalintayo, saan kadi? Agkararagtayo, sa masdaawtayo no kunaen ti Dios a wen.

Nawaya ni Bob

Iti maudi nga aldaw ti Enero, simmangpet ni Bob Harrison. Insurat ni Ken ti dayta nga aldaw iti diariona iti trabaho:

> Simmangpet ni Bob iti 8AM. Idiay Brent. Adda PA. Adu ti tao. Nawaya ni Bob. Nagingato dagiti ima para iti kararag. Dimmawat iti kararag dagiti mannursuro + estudiante.
>
> Diario ni Ken, Miercoles 31 Enero 1968

Kalpasan ti maysa a bulan, inestoria ni Ken iti Woodside no kasano ti napasamak. “Kinanta ni Bob Harrison ti sumagmamano a negro spiritual ken dagiti bukodna a kanta ti gospel,” insuratna, ket iti nagbaetanna, imbingayna ti ebanghelio. Kalpasanna, kinopiana ti impablaak ti periodiko ti eskuela:

> “Duapulo a tawenakon ditoy Brent ket saanak pay a nakangngeg iti kasta kasayaat a sarita.” “Natulongannakami a nangrisut iti adu a parikut.” Kinuna kaniak ti headmaster kalpasanna a namnamaenna a makasubli ni Bob para iti sabali pay a gimong.
>
> Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 29 Pebrero 1968

Naisalakan ni Evelyn!

Iti dayta a rabii, nagkanta manen ni Bob iti rally idiay balay, ket nangaskasaba ni Dad Brooks. Adda maysa a babai manipud iti kalsadada nga awan iti dayta a rabii. Adda idiay ospital, ket inkararaganda. Evelyn Balanag ti naganna, ket kalpasan ti dua nga aldaw, naisalakan.

Iti likud ti diario iti dayta a tawen, iti maysa a duyaw a panid a pangisuratan ni Ken kadagiti napateg a petsa, agsasaruno dagitoy dua a linia:

> `31 Ene 68 — Bob Harrison — / 2 Peb 68 — Naisalakan ni Evelyn!`
>
> Diario ni Ken iti 1968, ti panid dagiti petsa iti likud

Adda met ladawan ni Stan a kaduana ni Bob, iti display dagiti correspondence course ti Bible School of the Air.

Saan a Simmangpet ti Eroplano

Natungpal ti tarigagay ti headmaster. Kalpasan ti maysa a tawen, nagsubli ni Bob Harrison, ket ita ket tallo a gimong ti insagana ni Ken para kenkuana. Idi Miercoles, maika-19 ti Pebrero 1969, nakasaganan ti pangrabii ni Mary Lou: roast beef a kadua ti patatas, lasona ken karot, apple crisp ken vanilla ice cream. Ngem saan a simmangpet ti eroplano.

> Sumangpet ni Bob Harrison iti 8. Saan a simmangpet ti eroplano … Pangrabii - Roast Beef, patatas, lasona, karot, inapoy - toss salad - apple crisp, vanilla ice cream.
>
> Diario ni Mary Lou, Miercoles 19 Pebrero 1969

> Nasapa idiay airport, 7:30 — naladaw ti eroplano, naladaw — idi agangay naladawen para iti assembly, + saan a simmangpet ni Bob.
>
> Diario ni Ken, Miercoles 19 Pebrero 1969

Ti Kikit

Simmangpet iti simmaruno a bigat. Adda ladawanna iti baba ti karatula a WELCOME TO BAGUIO, a bitbitna ti bagna. Ket ni Gordon, nga agtoktokar iti piano, ket nabayag a nangmatmat iti dayta iti bigat a panangisuratna iti daytoy nga estoria. Napaliiwna ti kikit ti kanigid nga ima ni Bob, a mangbagkat iti intero a dagsen ti bag.

Awan kaipapananna dayta iti kaaduan, kuna ni Gordon. Ngem sabali ti makita ti maysa a pianista. Dayta ti ramay para iti kanigid unay a pungto ti piano, ti bass, a nakapuskol dagiti kuerdasna. “Padasenyo iti balay,” kunana. “Saan a nalaka.”

Adda ita iti opisina ni Gordon dagiti dua a plaka ni Bob, ket pampanunotenna no sadiay ti nangrugian ti panagayatna iti kita ti musika a tokarenna iti piano. “Iti panagkunak, isuna ti umuna a pudno nga impluensiak iti musika,” kuna ni Gordon. “Uppat ti tawenko idi, dandanin lima, ket saanko pay nga inala ti aniaman kadagiti plaka ni Elton John ni manongko a Kevin.”

Nagkiddaw Pay Ida

Idi Huebes iti bigat, nagkapeda idiay balay, sada napan idiay Baguio Tech, a pagisursuruan ni Fred Balanag:

> Simmangpet ti eroplano iti oras. Kape idiay balay. Sa idiay Baguio Tech. … Inikkan ni ML iti napkin para iti asawana a ni Marilyn. Nabannogkami amin.
>
> Diario ni Ken, Huebes 20 Pebrero 1969

Idi Biernes iti bigat, idiay Brent manen, ket narigrigat ita. Insurat ni Mary Lou:

> Saan unay a nasayaat ti konsierto idiay Brent. Natensionan ti angin & adda pungtot sadiay.
>
> Diario ni Mary Lou, Biernes 21 Pebrero 1969

Ngem sabali ti nakita ni Ken iti isu met laeng a gym:

> Idi dimteng iti maudi a kantana, nagkiddawda pay … imbaga kenkuana dagiti Kristiano nga ubbing no kasano ti panangtulongna kadakuada …
>
> Ken kadagiti padana a misionero, 25 Pebrero 1969

Nasurok a 500

Ti Biernes iti rabii ti kadakkelan, idiay City Auditorium iti Burnham Park. Nangiyeg dagiti sarhento manipud iti Bible class iti tugaw manipud Camp Allen ket isuda ti nagbalin nga usher. Adda dagiti Baptist ken Nazarene ken Assemblies of God, dagiti madre, ken maysa a padi manipud St. Louis University.

> Nasayaat ti nagbanagan ti programa. Nawaya unay ni Bob. Nalawag unay ti panangibingayna iti ebanghelio. Nalabit a nasurok a 500 ti immay.
>
> Ken kadagiti padana a misionero, 25 Pebrero 1969

> Nabayag a nakisarita ti padi ken ni Bob. Kasla inawatna amin.
>
> Ken kadagiti padana a misionero, 25 Pebrero 1969

> Ti sao ni Cristo agnaed koma a nawadwad kadakayo iti amin a sirib; a pagisuroan ken pagbabalakadan iti maysa ken maysa babaen kadagiti salmo ken himno ken naespirituan a kanta, nga agkantakayo a buyogen ti parabur iti puspusoyo iti Apo.
>
> Colosas 3:16

Toasted Cheese Sandwich

Ngem adda pay inlemmengmi, ket isu daytoy ti kasasayaatan.

Adda bassit a kuaderno ni Mary Lou dagiti tawenda idiay Baguio, ket inikkanna ni Bob Harrison iti bukodna a titulo. Insuratna dagiti tallo a konsierto: ti saan a nasayaat a timek idiay Baguio Tech, ti narigat a bigat idiay Brent, ti napno nga auditorium iti rabii. Ket iti kamaudianan, idi napanen dagiti adu a tao, insuratna ti napasamak idi nagsublida iti balay:

> `Nagawid & nangaramid iti toasted cheese sandwich para ken Ken & Bob. Idolo unay isuna dagiti lallaki nga annakmi & pudno a dinarepdepda.`
>
> Kuaderno a “Baguio Experiences” ni Mary Lou, Pebrero 1969

Dagiti annakmi. Sangapulo ket maysa ni Kevin iti dayta a lawas, siam ni Stan, ken dandanin lima ni Gordon. Dua a ribu nga estudiante idiay Baguio Tech, limagasut idiay Brent, limagasut pay iti auditorium, ngem dagiti dumdumngeg a saan a nangpabang-ar kenkuana ket dagiti adda iti balay idiay 55 Malvar, iti sanguanan ti maysa a toasted cheese sandwich.

Simmurot Met Dagiti Ubbing

Ket iti simmaruno a bigat, idi oras ti panagpanaw, insurat ni Ken no siasino dagiti simmalog iti bantay tapno ipatulodda:

> `Ni Bob H., Fred, Ceasar + dagiti ubbing + siak idiay airport.`
>
> Diario ni Ken, Sabado 22 Pebrero 1969

Simmurot met dagiti ubbing.

Kalpasan ti innem a lawas, imbaga ni Ken iti Woodside:

> `Makita ken mangngegyonto ni Bob Harrison iti “DAY OF DISCOVERY” iti asideg ti panungpalan ti Hunio.`
>
> Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 4 Abril 1969

Ket idi Hunio, adda metten bassit a telebision a Mitsubishi idiay 55 Malvar.

Tallopulo ket Tallo a Tawen

Nalabit a panunotem a dayta ti panungpalanna. Umay ti mangkankanta, pumanaw ti mangkankanta. Ngem nagtultuloy a nagparang ni Bob Harrison kadagiti diario ti pamilia Engle iti simmaruno a tallopulo ket tallo a tawen.

Idi Agosto 1976, idiay Kansas metten, agsarsarita ni Ken iti maysa a summer camp. Nangipakita kadagiti slide ti Filipinas, ket insuratna no ania dagidiay:

> Slide ti RP — nadarasudos a nalabsan. Sa maipapan kadagiti didiosen, dagiti flagelante, Sandy, CHB, Bob Harrison, Tom Hosh & Renato. Ti Gatad ti Panagserbi: AGSAGABA gapu Kenkuana.
>
> Diario ni Ken, Martes 10 Agosto 1976

Idi Pebrero 1987, adda nagasawa nga immay tapno pagsaritaanda ti Bible study iti pagtaengan:

> 7pm Al Wollen, Bible study iti pagtaengan — inestoriak ti pakasaritaan dagiti babassit a grupo. Am-ammoda da Norman Nelson & Bob Harrison.
>
> Diario ni Ken, Lunes 23 Pebrero 1987

Ket idi Pebrero 1997, duapulo ket siam a tawen kalpasan ti gimong idiay gym, agpatpatulod pay laeng ni Ken:

> Nagsurat ken ni Tine Hardemans + impatulod ti maudi a 2 a PL + Brent (dagiti kopia maipapan ken ni Bob Harrison)
>
> Diario ni Ken, Huebes 27 Pebrero 1997

Nasarakan ni KLE ni Bob Harrison

Sa dimteng ti Enero 2002, ket napno ti diario ni Ken kadagiti banag a mangpunno iti narigat a lamiis. Iti baba unay ti panid para iti Miercoles, maika-23, a naisingit iti baba dagiti amin a sabali, insuratna ti maysa pay a linia:

> `Nakasarak ni KLE iti impormasion maipapan ken ni Bob Harrison iti Internet`
>
> Diario ni Ken, Miercoles 23 Enero 2002

KLE: ni Kevin Leonard Engle. Maysa kadagidiay nga ubbing idiay 55 Malvar. Ita ket uppat a pulo ket uppat ti tawenna, ket sinapulna ni Bob Harrison.

Ket daytoy ti maudi a paset. Dua kadagiti plaka ni Bob Harrison ti adda pay laeng iti pamilia agingga ita, ket kukua ni Kevin dagitoy: *An Instrument of Peace*, nga adda nagan ni Kevin a naisurat iti igid ti likudna, ken *Bob Harrison Sings: World in His Hand*. Adda pirma ti maikadua, ket iti baba ti pirma, insurat ni Bob Harrison ti maysa a bersikulo: “Prov. 3:5-6.”

Agur-uray Pay Laeng

> Agtalekka ken Jehova iti amin a pusom, ket dika agsadag iti bukodmo a pannakaawat: iti amin a dalanmo bigbigem isuna, ket ilintegnanto dagiti dalanmo.
>
> Proverbio 3:5–6

Daytoy ti kankantaen ni Bob Harrison. Insurat ni Ken a “nalawag unay ti panangibingayna iti ebanghelio,” ket simple ti panangibaga ni Gordon: natay ni Jesu-Cristo iti krus ket imbukbokna ti darana para kadagiti basoltayo, ket pakawanennatayo ti Dios, saan a gapu ta maikari tayo, no di ket gapu iti paraburna.

Maysa kadagiti kanta iti plaka ni Kevin ti “He Touched Me.” Ti sabali ket ti “The Savior Is Waiting,” agur-uray ti Mangisalakan. Agur-uray pay laeng.

> Kenkuana addaantayo iti pannakasubbot babaen ti darana, ti pannakapakawan dagiti basol, maitunos iti kinabaknang ti paraburna.
>
> Efeso 1:7

Manipud kadagiti surat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside idi 10 Enero ken 29 Pebrero 1968 ken 4 Abril 1969, iti suratna kadagiti padana a misionero idi 25 Pebrero 1969, kadagiti diario da Ken ken Mary Lou iti 1968, 1969, 1976, 1987, 1997 ken 2002, iti kuaderno a “Baguio Experiences” ni Mary Lou, ken iti estoria ni Gordon a “Our Boys Just Idolized Him” (The Malvar Years, 19; 14 Nob 2026).

Ikarim Kaniak

> No ti Apo saanna nga ibangon ti balay, awan mamaayna ti panagbannog dagiti mangibangbangon iti dayta.
>
> Salmo 127:1

Tiempo manen ti 1969 daytoy, kuna ni Gordon: dua a kasar iti uneg ti uppat a lawas, ket dagiti dua a nobio ket agpada a naggapu iti kaunaan a grupo ti Brigade ni Dad, idi 1952 pay.

Agpudnotayo: saan a iti aldaw ti kasar a mapasamak ti kasar. Mapasamak dayta kadagiti amin a babassit a lakad sakbay dayta — dagiti pinggan a alaen, ti cake a sunduen, ti yelo a gatangen — ken kadagiti tattao nga ulimek nga agar-aramid kadagita.

Simmang-at Manipud iti Ranggo

Agpada a kameng dagiti dua a lallaki iti kaunaan a grupo ti Boys' Brigade ni Dad idiay San Juan, ti simbaan idiay Manila a nakaikamkameng ti pamilia sakbay a immakarda idiay Baguio. Kalpasan ti sangapulo ket pito a tawen, dadakkelen dagidiay ubbing.

Ti umuna ket ni Rudy Ponce de Leon. Imbaga ni Dad kadagiti kakabsat idiay Woodside, ti simbaan idiay Illinois a mangsupsuporta kadakuada:

> Daytoy ti ubing a simmang-at manipud iti ranggo ti Brigade ket isu itan ti mangidadaulo iti trabaho iti intero a Filipinas. Makiasawa iti maysa a balasang manipud iti San Juan Gospel Chapel. Agpada a kameng ida ti koro a tultulongan ni Mary Lou sadiay. Asidegen a malpas ti panagadalna iti medisina ket agbalinton a doktor.
>
> Surat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside, 4 Abril 1969

Guadalupe Valdez ti naganna. Uping ti awag ti amin kenkuana.

Inbusna ti Maudi a Kuartana

Adda gastos ti panagsagana iti kasar, uray maysa nga aldaw pay ti biahe nga agturong sadiay. Iti umuna nga aldaw ti Marso, napan ni Mom iti tiendaan idiay Baguio ket nagawid nga awanen ti pitakana. Insurat ni Dad no ania ti naala ti agtatakaw:

> Natakaw ti pitaka ni ML idiay tiendaan — awan ti linaonna no di barya, lisensia iti panagmaneho ken Res. Cert. Kaibbusna laeng ti maudi a kuartana iti regalo iti kasar da Rudy ken Uping.
>
> Diario ni Ken, Sabado 1 Marso 1969

Inbusna ti maudi a kuartana iti regalo. Barya laeng ti naala ti agtatakaw.

Maikari Unay iti Biahe

Idi Lunes, maika-7 ti Abril, simmalog ni Dad iti bantay nga agturong idiay Manila. Inkuyogna ni Becky. Insurat ni Mom no apay:

> Ni Ken napan idiay Manila a kaduana ni Becky. Ragsakna unay. Nasayaat ti report card-na isu a maikari unay iti biahe. Patienyo man wenno saan, nag-roller skate ken naragsak a nagay-ayam dagiti 3 a lallaki iti intero a bigat. Nagluto ni Karen iti cookies a date hermits.
>
> Diario ni Mary Lou, Lunes 7 Abril 1969

Iti dayta a rabii, idiay Manila, okupado ni Dad kadagiti lakad para iti kasar:

> Rabii, inmanehok da Uping ken Rudy tapno alaen dagiti pinggan iti balay ti kabsatna idiay Teachers Village
>
> Diario ni Ken, Lunes 7 Abril 1969

Dagiti Ninong ni Rudy

Iti kabigatanna ti kasar. Ti *ninong* iti kasar dagiti Filipino ket maysa a sponsor — kasla ama ti panagasawa.

> Nagsagana para iti kasar. Ni CHB ken [saan a mabasa ti nagan] ti nangkasar. Dakami ken Steve dagiti Ninong ni Rudy. Dakami da KSB, Edna ken Reny ti nangplano iti sumaruno a kasar.
>
> Diario ni Ken, Martes 8 Abril 1969

Ni CHB ket ni Cyril Brooks — ni Dad Brooks — ket ni KSB ket ti anakna a ni Ken Brooks. Ket kitaenyo ti maudi a linia. Saan pay a napukan ti wedding cake, planplanuendan ti sumaruno a kasar.

Baro nga Agassawa

Da Rudy ken Uping, baro nga agassawa, 8 Abril 1969.
Archive ti pamilia Engle

Makapaliwliwa!

Kalpasan ti maysa a lawas, insurat ni Dad ti amin iti gayyemna iti Brigade a ni Joe Coughlin, idiay Wheaton, Illinois:

> Kaduada idi rabii sakbay ti kasar, nagmanehokami iti intero nga ili tapno alaen dagiti kasapulan iti aldaw ti kasar. Agpada unay ida. Iti panagkunak, maysa kadagiti kangrunaan iti kasar ti kanta ti koro. Ni Rudy met laeng ti nangsanay kadakuada, ket iti pangrugian pay laeng rimmuarda ket kinantada ti “O Promise Me.” Makapaliwliwa!
>
> Surat ni Ken ken Joe Coughlin, 17 Abril 1969

Ni Rudy met laeng ti nangsanay iti koro a nagkanta iti bukodna a kasar. Saan kadi a kasta ti maysa a choir director?

Nasayaat ti Panagkasar

Idiay bantay, insurat ni Mom ti kasar iti kangatoan ti panidna, iti ngato pay ti petsa. Sana insurat dagiti dadduma a napasamak iti aldawna:

> Kasar da Rudy ken Uping. … Gurigorenen manen ni Gordon. … Nagpakulot ni Karen. - Tinawagak ni Ken maipapan ken Gordon. - Nasayaat ti panagkasar.
>
> Diario ni Mary Lou, Martes 8 Abril 1969

Dayta ti panid ti maysa nga ina: maysa a kasar iti adayo, maysa a lima ti tawenna a gurigorenen, maysa a sangapulo ket tallo ti tawenna a baro ti kulotna.

Dakkel a Tulong

Nagbalin a sangapulo ket lima ti tawen ni Becky idiay Manila iti dayta a lawas, ket idi nagawidda ken Dad iti maika-12, adda birthday party nga insagana ni Mom nga agur-uray.

Saan a nabayag ti gurigor. Iti kabigatanna, insurat ni Mom:

> Nasaysayaaten ni Gordon ita. Dakkel unay a tulong ni Karen — adu ti panagay-ayamda.
>
> Diario ni Mary Lou, Miercoles 9 Abril 1969

Ket idi Sabado, maika-12, iti berde a tinta:

> Nakaawiden da Ken ken Becky ita manipud Manila. Birthday party para ken Becky. Dimtengda iti 3:30. Nangiyeg ni Ken iti napintas a bassit a Mitsubishi T.V.! Ti pumpon ni Eisenhower ti adda iti dayta!
>
> Diario ni Mary Lou, Sabado 12 Abril 1969

Paboritoda ti Baro nga Agassawa

> Nasaysayaat ti dua ngem ti maysa; agsipud ta adda nasayaat a gunggonada iti panagbannogda. … ket ti tali a tallo ti pinennegna saan a nalaka a mapugsat.
>
> Eclesiastes 4:9, 12

Iti isu met laeng a surat ken Joe, adda pay innayon ni Dad. Agbibiahe dagiti baro nga agassawa iti barko kadagiti isla iti abagatan, ket sumarunonto nga umulida iti bantay:

> Iti sumaruno a lawas, planoda ti makikadua kadakami ditoy Baguio. Paborito daytoy nga ili dagiti agho-honeymoon....Ditoy met ti nag-honeymoon-anmi ken Mary Lou 16 a tawen ti napalabas.
>
> Surat ni Ken ken Joe Coughlin, 17 Abril 1969

Ni Uping ti Kasayaatan

Dimtengda idi Huebes, maika-24. Ket adda maysa idiay 55 Malvar a dagus a nagayat:

> Iti alas-1 ti malem, dimteng da Rudy ken Uping. Para ken Gordon, ni Uping ti kasayaatan. Napigsa ti tudo ditoy. Sangsangkamaysakami a nangrabii.
>
> Diario ni Ken, Huebes 24 Abril 1969

Kalpasna laeng ti maikalima a kasangay ni Gordon idi.

Naragsak nga aldaw ti Sabado. Insurat ni Dad iti lima nga ababa a linia:

> Piknik idiay Botanical Garden. Nagsao ni Rudy iti grupo ti Brigade idiay ABWE student center. Kaduami da Rudy ken Uping idiay A+D. Steak - panagsarita iti ngato iti abay ti fireplace
>
> Diario ni Ken, Sabado 26 Abril 1969

Piknik, sarita iti Brigade, steak, ken atiddog a panagsarita iti abay ti apuy. Laglagipenyo dayta a Sabado. Agsublitayto dita.

Ni Rudy Koma ti Agsao

Naiduma unay ti Domingo. Insurat ni Mom:

> Masakit ni Ken ita. … [ ] Bible Study. Ni Rudy koma ti agsao.
>
> Diario ni Mary Lou, Domingo 27 Abril 1969

Idi Lunes iti bigat, inkuyog ni Mom dagiti baro nga agassawa iti bus nga agturong idiay Hundred Islands.

Cake ken Tube Ice

Kalpasanna dimteng ti sumaruno a kasar — ti planoda idi rabii ti umuna. Iti umuna nga aldaw ti Mayo, simmalog manen ni Dad idiay Manila, ket ita ni Stan ti inkuyogna, siam ti tawenna. Idi Biernes, maika-2, ni Dad met ti addaan kadagiti lakad:

> `Kinadua ni Edna tapno alaen ti cake. Sa gimmatang iti tube ice. Nagbado. Nangrugi ti kasar iti agarup 6:30 - Dakami ken KSB ti nangkasar. Adu ti immay.`
>
> Diario ni Ken, Biernes 2 Mayo 1969

Maysa met ni Reny Garantuza kadagidiay kaunaan nga ubbing ti Brigade, ken nagbalin a sekretario ni Dad idiay Manila. Ita, inasawana ni Edna, maysa met a balasang ti Chapel, ket dagiti dua a lallaki a nangidaulo iti grupona iti Brigade idi 1952 ti nangkasar kadakuada.

Nakaay-ayo Unay

Idiay bantay, insurat met ni Mom:

> … Nagkasar da Reny ken Edna iti 6 p.m. ita. Ni Ken ken ni Ken Brooks ti nangkasar kadakuada.
>
> Diario ni Mary Lou, Biernes 2 Mayo 1969

Idi Sabado, nagawid da Dad ken Stan a kaduada da Reny ken Edna para iti honeymoon-da. Idi maika-8, impasiar ni Mom dagiti baro nga agassawa iti ili.

> Impasiarko da Reny ken Edna iti ili. Idiay Officer's Club ti nangrabiianmi. Nakaay-ayo unay
>
> Diario ni Mary Lou, Huebes 8 Mayo 1969

Dua a Honeymoon iti Bantay

Uppat nga aldaw sakbay dayta, idi Domingo, timmakder met laeng ti baro a nobio. Insurat ni Dad:

> `Nasayaat a grupo iti rabii. Nangted ni Reny iti pammaneknek. Ni Steve St. Clair ti nagsao.`
>
> Diario ni Ken, Domingo 4 Mayo 1969

Dua a honeymoon iti bantay iti uneg ti dua a lawas. Husto ni Dad: paborito dagiti baro nga agassawa ti Baguio.

Ngem adda pay nailemmeng, ket dayta ti kasayaatan.

Maika-26 ti Abril

Agsublitayo iti dayta naragsak a Sabado — ti piknik, ti steak, ti panagsarita iti ngato iti abay ti apuy. Insurat ni Dad no sadino ti napananda ken no ania ti kinnanda. Awan ti nakasurat iti panid ni Mom iti dayta nga aldaw. Awan kadakuada ti nangisurat iti petsa.

Maika-26 dayta ti Abril.

Idi maika-26 ti Abril, 1953, nagkasar da Ken Engle ken Mary Lou Leonard. Ket kalpasanna, kas imbaga ni Dad ken Joe, immulida iti isu met laeng a bantay para iti honeymoon-da. Isu a ti rabii a nangiruarda kadagiti baro nga agassawa a nangan iti steak ken nakisarita iti abay ti apuy ket isu ti maika-16 nga anibersario ti bukodda a kasar.

Sangapulo ket Innem a Tawen

Da Ken ken Mary Lou iti aldaw ti kasarda, 26 Abril 1953. Sangapulo ket innem a tawen kalpasanna, iti isu met laeng nga aldaw, nakatugawda iti abay ti apuy a kaduada ti agassawa a sangapulo ket walo nga aldaw pay laeng a nagkasar.

Archive ti pamilia Engle

Agkadua Latta

Inaramatda dayta a kaduada ti agassawa a sangapulo ket walo nga aldaw pay laeng a nagkasar. Iti amin a makita kadagiti diarioda, awan ti uray maysa a sao nga imbagada maipapan iti dayta.

Ket nagsubsubli da Rudy ken Uping. Idi Marso 1974, idi addada manen dagiti Engle idiay Baguio, immuli da Rudy ken Uping para iti maysa a Brigade weekend, ket ni Rudy ti nangidaulo iti council ring idiay Teachers Camp. Idi 1979, addadan idiay New Zealand iti listaan ni Dad kadagiti gagayyem. Ti ubing a naggapu iti kaunaan a grupo ti Brigade ni Dad, ken ti balasang nga asidegen a nagbalin a doktor, ket agkadua latta.

Ti Tuloy ti Estoria

> Ti ayat naanus ken naimbag ti nakemna … Anusanna amin a banag, patienna amin a banag, namnamaenna amin a banag, ibturanna amin a banag.
>
> 1 Corinto 13:4, 7

Ket no ania gayam ti kayat a sawen ti “O Promise Me”… dayta ti tuloy ti estoria.

Manipud iti surat ni Ken kadagiti gagayyem idiay Woodside idi 4 Abril 1969, iti suratna ken Joe Coughlin idi 17 Abril 1969, kadagiti diario da Ken ken Mary Lou, Marso – Mayo 1969, ken iti estoria ni Gordon a “O Promise Me” (The Malvar Years, 20; 18 Nob 2026). Adda 42 a ladawan ti pamilia manipud kadagiti dua a kasar iti email ni Gordon; mainayonto dagitoy no maibalindan.

Nalawag Unay Daytoy Kadakami

> Kunak kadakayo, a kasta met nga addanto rag-o idiay langit gapu iti maysa a managbasol nga agbabawi, ngem gapu iti siam a pulo ket siam a nalinteg, nga saan a masapulda ti panagbabawi.
>
> Lucas 15:7

Daytoy a Domingo, kuna ni Gordon, ket ti maudi a Sabado ken Domingo ti Agosto 1969, idi kasla nagbiddut amin, ngem tallopulo ket lima latta ti immay iti sala ti 55 Malvar.

Ibagatayo ti pudno: adda dagiti lawas a kasla ti intero a lubong ket nakapila a bumusor iti Domingo.

Idi Agosto 1969, nangrugi ti pamilia iti baro a banag. Sakbay dayta, idiay kapilia ti Camp John Hay ti pagdayawanda, ti base dagiti Americano idiay Baguio. Ita, iti bukodda a sala iti 55 Malvar, ti balay iti turod, ti pagdayawanda. Adda nalabaga a kuaderno ni Mary Lou a pangisuratanna kadagiti inaramid ti Apo kadagidiay a tawen, ket insuratna:

Agarup 35 Tunggal Panagdayaw

> Inrugimi dagiti panagdayaw iti agsapa iti balaymi. Pimmanawkami iti John Hay Chapel. Agarup 35 tunggal panagdayaw. Maysa a rabii, idi impabuyami ti “Dust or Destiny,” 60 ti adda ditoy. Ngem ti Sabado ken Domingo ti Agosto 30-31 ket makapakapuy unay iti nakem.
>
> Kuaderno ni Mary Lou a “Baguio Experiences”, p. 20, Agosto 1969

Kadagiti retrato ni Gordon kadagidiay a panagdayaw iti sala, makita ni Mary Lou iti piano, ni Lola Leonard ken dagiti ubbing, dagiti Balanag, dagiti Badilla, ni Sarhento Jaleco ken dagiti agtutubo, adda Biblia kadagiti luppoda.

Makapakapuy unay iti nakem. Kalpasanna, binilangna dagiti rason, maysa agingga iti lima, kasla ilistam dagiti didigra idiay Egipto:

Makapakapuy Unay iti Nakem

> 1) Ni Sgt. Jalco ti P.M.A. ket okupado iti panagisagana iti pumpon ti maysa nga ubing a 7 ti tawenna a nadalapus ti trak 2) Adda parada ti Baguio Colleges iti agsapa isu nga kinuna ni Evelyn a bassit laeng kadakuada ti makaumay. … 4) Masakit ti maladaga ni Evelyn - pinadasda nga ipan a nasapa idiay ospital, ngem kinunada alas-9. 5) Masakit ni Becky isu a saan a makapagisuro
>
> Kuaderno ni Mary Lou a “Baguio Experiences”, p. 20, Agosto 1969

Ti sarhento ket ni Sarhento Jaleco ti Philippine Military Academy.

Maysa a sarhento nga agladladingit, maysa a parada, maysa a masakit a maladaga, maysa a masakit a mannursuro iti Sunday school. No adda plano ti kabusor para iti dayta a Sabado ken Domingo, naan-anay unay ti panagplanona.

35 ti Immay

Ket ti sumaruno a linia:

> Kanayon nga aramiden ni Satanas daytoy, ngem iti laksid dayta, 35 ti immay. Immay ni Zeny Tiongson ken ti kaaduan kadagiti annakna.
>
> Kuaderno ni Mary Lou a “Baguio Experiences”, p. 20, Agosto 1969

Tallopulo ket lima. Kas met laeng kadagiti dadduma a lawas.

Ni Zeny Tiongson ti baro a kaarruba, maysa a pamilia ti soldado nga adu ti annakna. Uppat nga aldaw sakbay dayta, insurat ni Mary Lou ti lawas ni Zeny, kas mismo iti panangibaga ni Zeny kenkuana:

> Kinuna ni Zeny Tiongson, “Lunes Mahjong, Martes Bingo, Mierkoles Bible Study; Huebes maj; Biernes Bingo; Sabado maj; Domingo Bible Studies.” Nabiag a Bible Class.
>
> Diario ni Mary Lou, Mierkoles, 27 Agosto 1969

Makaay-ayo ti kinapudnona. Ket adda met isuna, Domingo ti agsapa, kaduana ti kaaduan kadagiti annakna.

Dua a Sermon

Dua ti sermon ni Ken iti dayta nga aldaw. Insuratna dagitoy iti sumagmamano a sao:

> Panagdayaw - Nagsermon maipapan iti Napukaw a Karnero, Pirak, Anak. CBH - na-tape - tapno makaisagana. Nagsermon maipapan iti Nabaknang a Lalaki ken ni Lazaro. Dua a pamilia a King ti adda ditoy.
>
> Diario ni Ken, Domingo, 31 Agosto 1969

Iti agsapa, Lucas 15: ti napukaw a karnero, ti napukaw a pirak, ti napukaw nga anak, ken ti rag-o idiay langit no masarakan ti tunggal maysa. Iti rabii, ti sumaruno a kapitulo: maysa a tao a napukaw ket saanen a nasarakan.

Dua a pamilia a King. Umuna nga insurat ni Ken ti naganda iti diariona uppat a Domingo sakbay dayta, iti rabii nga impabuyada ti pelikula a *Dust or Destiny* iti sala:

> Rabii, 40 ti adda ditoy - Dust or Destiny. Sgt Smith ken asawana ken Ron Kings - nagsasaritakami kalpasanna. Mariribukan isuna.
>
> Diario ni Ken, Domingo, 3 Agosto 1969

Mariribukan Isuna

Adda maysa iti dayta a sala a mariribukan. Saan nga imbaga ni Ken no sinno a lalaki. Ngem kalpasan ti dua nga aldaw, iti ngato ti panidna, insuratna:

> `Ginatangko ti “Taste of New Wine” para ken ni Ron Kings.`
>
> Diario ni Ken, Martes, 5 Agosto 1969 (iti ngato ti panid)

Ket iti Sabado ti dayta a makapakapuy a Sabado ken Domingo, iti nagbaetan ti panagisagana iti pumpon ken ti parada, maysa a linia:

> `Kaduami da Ron Kings ken Howard Kings`
>
> Diario ni Ken, Sabado, 30 Agosto 1969

Saan Pay a Naisalakan, ngem Agsapsapul

Isu nga iti Domingo ti rabii, kalpasan ti parada ken ti masakit a maladaga, napno manen ti sala. Insurat ni Mary Lou daytoy iti sumaruno a panid ti kuaderno:

> Domingo ti rabii immay ni Zeny manipud iti intero a malem a panag-mahjong. Kasta met da Ron ken Karen King, Howard ken Joyce King. Da Ron ken Karen ket saan pay a naisalakan, ngem agsapsapulda. Nagsinnukatkami kadagiti libro. Taste of New Wine (para ken ni Ron), ti Adventure into the Reality of You (para kadakami). Napigsa unay ti panangikasaba ni Ken maipapan iti nabaknang a lalaki ken ni Lazaro. Nalawag unay daytoy kadakami!
>
> Kuaderno ni Mary Lou a “Baguio Experiences”, p. 21, Domingo ti rabii, 31 Agosto 1969

Napigsa Unay

Ni Zeny, diretso manipud iti lamisaan ti mahjong. Maysa nga agtutubo nga agassawa, “saan pay a naisalakan, ngem agsapsapul.” Ket ni Ken, nangikasaba a “napigsa unay” maipapan iti kadagsenan nga estoria nga imbaga ni Jesus.

Isu a denggentayo daytoy kas iti panangdengngegda iti dayta a rabii. Imbaga ni Jesus daytoy iti Lucas 16.

> Adda maysa a nabaknang a lalaki, a nakawesan iti purpura ken naingpis a lino, ket nagrambak a sirarang-ay iti inaldaw: Ket adda maysa a pulubi a managan Lazaro, a naidasar iti ruanganna, napno kadagiti sugat, Ket tartarigagayanna ti mapnek kadagiti murkat a matmatnag manipud iti lamisaan ti nabaknang: wen, uray dagiti aso immayda ket dildilaanda dagiti sugatna.
>
> Lucas 16:19–21

Kitaenyo daytoy. Awan nagan ti nabaknang. Adda nagan ti pulubi. Ditoy daga, am-ammo ti amin ti nagan ti nabaknang ket awan ti makaammo iti nagan ti pulubi. Idiay langit, baliktad.

Maysa a Dakkel a Ab-abut

> Ket napasamak a natay ti pulubi, ket inyawid dagiti anghel iti barukong ni Abraham: natay met ti nabaknang, ket naitanem; Ket idiay Hades inngatona dagiti matana, bayat nga adda iti pannakatutuok, ket nakitana ni Abraham iti adayo, ken ni Lazaro iti barukongna.
>
> Lucas 16:22–23

Natay ti dua. Awan duadua iti dayta. Ti maysa ket inyawid dagiti anghel. Ti maysa ket naitanem, ket ti sumaruno nga ammona, inngatona dagiti matana.

> Ket malaksid amin dagitoy, iti nagbaetantayo ket adda dakkel nga ab-abut a naikabil: tapno dagiti kayatna ti bumallasiw manipud ditoy nga agturong kadakayo ket saanda a makabael; ken saan met a makaballasiw kadakami dagiti manipud dita.
>
> Lucas 16:26

Maysa a dakkel nga ab-abut, naikabilen. Saan a abut a mabalinmo nga ulien a rummuar. Saan a waiting room. Naikabilen. Aniaman ti ikeddengtayo maipapan ken ni Jesu-Cristo, ikeddengtayo ditoy, iti daytoy a bangir ti ab-abut.

Lima a Kakabsat

> Ket kas iti naituding kadagiti tao a mamindan a matay, ket kalpasan daytoy ti panangukom:
>
> Hebreo 9:27

Kalpasanna, inaramid ti nabaknang ti maymaysa a banag a saan a managimbubukodan iti intero nga estoria. Nalagipna ti pamiliana.

> Kalpasanna kinunana, Ipakpakaasik ngarud kenka, ama, nga ibaonmo koma isuna iti balay ni amak: Ta adda lima a kakabsatko; tapno pammaneknekanna ida, di la ket ta umayda met iti daytoy a lugar ti pannakatutuok.
>
> Lucas 16:27–28

Lima a kakabsat. Mangibaon iti asinoman. Mangibaon iti milagro. Mangibaon iti tao a nagsubli manipud kadagiti natay; sigurado a dumngegda iti dayta. Ket ti sungbat ni Abraham ti bisagra ti intero a pangngarig:

Uray No Adda Agungar

> Ket kinunana kenkuana, No saanda a dengngen ni Moises ken dagiti propeta, saanda met a maallukoy, uray no adda agungar manipud kadagiti natay.
>
> Lucas 16:31

Adda met nagungar manipud kadagiti natay. Jesus ti naganna. Ket ti Sao nga adda kadagiti ima dagiti kakabsat ti nabaknang ket isu met laeng a Sao nga adda kadagiti imatayo. Saan a mangibaon ti Dios iti al-alia iti sala. Ibaonna ti Saona, ken maysa a tao a mangbasa iti dayta, ken maysa a kaarruba nga agtultuloy a mangibaga iti umaykayo.

Ket daytoy ti parabur iti dayta. Ingagara ni Jesus nga imbaga dayta nga estoria bayat nga adda pay dagiti dumdumngeg kenkuana iti umno a bangir ti ab-abut. Naikabilen ti ab-abut kalpasan ti ipapatay. Sakbay ti ipapatay, nakalukat a naan-anay ti ridaw.

> Pudno, pudno, kunak kadakayo, Ti mangdengngeg iti saok, ken mamati iti nangibaon kaniak, ket addaan iti biag nga agnanayon, ket saan a maipan iti pannakaukom; no di ket immakaren manipud iti patay nga agturong iti biag.
>
> Juan 5:24

Kadakami

Ngem adda pay naidulin, kuna ni Gordon, ket daytoy ti kasayaatan.

Kitaenyo manen ti maudi a linia iti kuaderno ni Mary Lou. Saanna nga insurat, “Nalawag unay daytoy kadagiti King.” Saanna nga insurat, “Nalawag unay daytoy ken ni Zeny.” Sangapulo ket innem a tawenen nga agmismisionera idi. Ti insuratna:

> `Nalawag unay daytoy kadakami!`
>
> Kuaderno ni Mary Lou a “Baguio Experiences”, p. 21

Kadakami. Ti mismo nga asawa ti mangaskasaba, adda iti umuna a batog ti bukodna a sala, ibilbilangna ti bagina kadagiti nasken a makangngeg iti dayta. Awan ti sermon a para laeng kadagiti dadduma a tao iti siled.

Uppat nga Oras

Ket ti agtutubo a lalaki nga “agsapsapul”? Kalpasan ti walo a lawas, insurat ni Mary Lou iti diariona:

> Adda ditoy ni Ron King tapno kasaritana ni Ken maipapan kadagiti naespirituan a banag. Uppat nga oras ti panagsaritada.
>
> Diario ni Mary Lou, Martes, 28 Oktubre 1969

Uppat nga oras. Ket iti sumaruno a Martes:

> Nasayaat a Bible Study ditoy balay. Immay ni Ron King tapno makisarita ken ni Ken.
>
> Diario ni Mary Lou, Martes, 4 Nobiembre 1969

Awan ti nasken nga agsubli manipud kadagiti natay para ken ni Ron King. Isuna a mismo ti nagsubli, iti balay iti Malvar Street, tapno pagsaritaanda ti Libro. No ania ti inkeddengna, saan nga ibaga dagiti diario. Saan a pulos a naisurat dayta a panid, ket saanto nga isurat daytoy nga estoria para kenkuana.

Ti Naanamongan a Tiempo

Ngem itedda koma dagiti kakabsat ti nabaknang ti amin para iti maysa a rabii a kas iti dayta, iti nabara a sala, nakalukat ti Biblia, ken adda maysa a tao a sisasagana a makisarita kadakuada iti uppat nga oras.

> Adtoy, ita ti naanamongan a tiempo; adtoy, ita ti aldaw ti pannakaisalakan.
>
> 2 Corinto 6:2

Manipud iti kuaderno ni Mary Lou a “Baguio Experiences” (pp. 20–21) ken ti diariona idi 1969, ti diario ni Ken idi Agosto 1969, ken ti estoria ni Gordon a “Made It Very Clear to Us” (The Malvar Years, Sunday 3; 1 Nobiembre 2026).

Prays for Us Daily

Kaaduantayo ket saantayo nga isursurat dagiti dandani a didigra: ti aldaw a nagtalinaed ti preno, ti rabii a bimmaba ti gurigor. Agyamantayo iti agarup maysa nga oras, kalpasanna agtuloy ti biag ket malipatantayo. Ni Ken Engle, insuratna dagitoy.

Iti kusina idiay 55 Malvar adda kahon a maawagan iti booster. Mabalin a bumaba ti koriente iti turod, ket adda ti booster tapno ipangatona manen. Nangidikket ni Ken iti retrato ti kusina iti albumna ket insuratna iti abayna:

> Kusina, 55 Malvar — Kitaenyo ti booster iti kanigid — No dadduma ti boltahe ket saan a 110 no di ket 40 wenno 50 volts.
>
> Album dagiti ladawan ni Ken, 55 Malvar

Dimteng ti booster iti balay idi Hulio 1967. *"Napan ti intero a malem tapno maikonekta,"* insurat ni Ken, ket *"nauram ti fuse idi rabii."* Idi naud-udi nga Agosto, iti maikasangapulo a kasangay ni Kevin, ti aldaw ti German chocolate cake ken ti telepono a pudno nga agandar, nangisingit ni Ken iti maysa a linia iti ngato ti party:

> Napudot unay ti booster — isu a dandani naguram — nakaro ti angot a naggapu kenkuana.
>
> Ni Ken, Agosto 1967

Dandani. Adda lalaki nga immay iti simmaruno nga aldaw. Idi Septiembre, adda dakdakkel a booster. Ket intuloy ti pamilia ti biagda.

Ti Kettle

Siam a bulan ti limmabas. Idi Huebes 9 Mayo 1968, immay ni Presidente Ferdinand Marcos idiay Baguio, ket gimmatang ni Ken iti uppat a libro idiay OMF bookshop, ti Living series, tapno iyawatna iti ima ti Presidente.

> Dumteng ni Pres Marcos iti rabii. Ginatangmi ti Living Series idiay OMF P32 4 volumes — nagsurat ni ML kadagitoy.
>
> Ken, Huebes 9 Mayo 1968

Nagsurat ni Mary Lou kadagitoy. Dakkel ti iteden ti pamilia tapno laeng maammuanda no ania ti insuratna. Saanna nga imbaga.

Kalpasanna, dimteng ti Sabado. Nagsurat ni Ken a kas iti panagsurat ti tao a pagpaspasag pay laeng ti pusona:

> Nakariing 530 - Booster - nasgedan ti kettle - kalpasan ti sumagmamano a minuto nangangot ni ML iti asuk - impukkawna - nagtaray ak - nalabaga a kasla nagbara ti ground wire. Binuburak iti danum dagiti kurtina - sakbay. Inukasko amin a koriente. No naladaw pay iti sumagmamano a minuto, mabalin a naladawen unay.
>
> Ken, Sabado 11 Mayo 1968

Maysa a Kasla Ules nga Apuy

Ket daytoy met ni Mary Lou, iti isu met laeng nga aldaw:

> Maysa nga aldaw a saanmi a pulos a malipatan. Iti 6:00 inkabil ni Ken ti kettle tapno pabuwalen. Agsasaritakami iti kuartomi idi kasla nangangotak iti asuk. Nagdardaras ak a napan iti kusina & dagiti kurtina a kawayan iti kusina ket nagbalin a maysa a sangkaules nga apuy! Impukkawko ti uram, ginuyodko a nangiruar dagiti ubbing a lallaki. Ginubat ni Ken ti apuy. Inayabak da Karen & Julie. Nakasagana ti hose iti likud a ruangan. Dagus nga inddep ni Ken.
>
> Mary Lou, Sabado 11 Mayo 1968

Dua nga orasan, maysa nga uram. Isuna ti nakaangot; isu ti nagtaray. Nailuar dagiti ubbing a lallaki iti ruangan, naayaban ni Karen, ket nakasaganan ti hose iti likud a ruangan. Ti maikadua a sao iti listaan ni Ken ket *"Booster"*, ti isu met laeng a kahon a nangballaag kadakuada iti kasangay ni Kevin.

Kalpasanna nagsurat ni Mary Lou, saan a maipapan iti dadael wenno iti uging wenno iti gatad dagiti baro a kurtina, no di ket daytoy:

> Saan a nasayaat ti pannakaikonekta ti stove. Kinuna ti elektrisista a mabalin a napasamak daytoy iti aniaman nga oras uray iti rabii! Anian a panagyamanmi ta inpalubos ti Apo a napasamak iti aldaw.
>
> Mary Lou, Sabado 11 Mayo 1968

Iti aniaman nga oras, uray iti rabii, bayat a matmaturog ti tunggal maysa kadakuada iti balay a kayo iti bakras ti turod. Ngem napasamak iti parbangon, bayat a nakariing dagiti dua ket agsasaritada iti kuartoda. Nakita ni Mary Lou ti maysa nga Ima iti tiempo, ket insuratna.

Panagpisang iti Tinapay

> Saanna nga ipalubos a maigalis ti sakam; ti mangay-aywan kenka ket saan a maturog.
>
> Psalm 121:3

Ket kalpasanna, intuloy laeng ti aldaw. Ti sabali a panid ni Ken iti dayta a Sabado ket kasla gagangay a Sabado:

> Tinarimaan ti elektrisista ti stove — nangikabil iti baro a kahon. Ni Nick ti nagaramid kadagiti tarimaan. 3 baro a tawa — rehas kdpy. Boys club — Panagpisang iti Tinapay iti rabii. Dagiti Weller. CHB. Dagiti Eppler. Mrs Balanag. Adda ditoy ni Sgt. Jaleco. Kaduami ni CHB iti weekend.
>
> Ken, Sabado 11 Mayo 1968, ti sabali a panidna

Nasgedan a kusina iti agsapa; ti Pangrabii ti Apo iti balay iti rabii.

"Pres Marcos —"

Idi Domingo, ti maikasangapulo ket dua, bimmangonda manen iti alas singko y media, ngem inggagara daytoy a daras. Inulonan ni Ken ti panid iti asul a tinta, *"Pres Marcos —"*:

> Bimmangonkami iti 530. Inawagan ni ML ni Evelyn — Inawagan ni Fred ti aide ti Pres. Kinunana nga agbibisti ti Pres. — nasapada a pumanaw. Nanganankami ket nagdardaraskami a napan iti Airport. Iti uneg ti sumagmamano a minuto, dimteng ti Pres. Review + 21 salute babaen ti PMA.
>
> Ken, Domingo 12 Mayo 1968

Ti Fred ket ni Fred Balanag, ti asawa ni Evelyn. Maysa laeng a linia ti intedni Mary Lou:

> Maysa manen a nakaskasdaaw nga aldaw - Da Ken, Dad B. & Fred ket intedda dagiti Volumes of Living Writings kenni Pres. Marcos iti 7 itay a bigat!
>
> Mary Lou, Domingo 12 Mayo 1968

Napardas ti pannakapasamakna. Immuli ni Presidente Marcos iti bantay para iti Philippine Military Academy, ket inted dagiti kadete ti review ken twenty-one-gun salute iti airport sakbay a timmayab. Inawagan ni Fred ti aide ti Presidente, naammuanna a nasapa a pumanaw, isu a nangan dagiti Engle ket nagdardarasda a napan iti airport. Iti uneg ti sumagmamano a minuto, adda ditoyen ti Presidente.

Da Fred ken Evelyn ket idi laeng dayta a tawen a dimmatag iti Apo. Ita, nagtakder ni Fred iti payak ti eroplano ti Presidente ket inyawatna ti Sao ti Dios iti imana, a kaduana da Ken ken Dad Brooks iti abayna.

Iti simmaruno nga aldaw kalpasan ti uram, dagiti libro nga adda sinuratna ti imana ket nakadanon iti Presidente ti Filipinas.

Iti Eroplano

Iyaw-awat ni Fred Balanag dagiti Living books kenni Presidente Ferdinand Marcos idiay airport ti Baguio, alas siete iti agsapa ti Domingo, 12 Mayo 1968. Ginatang ni Ken dagitoy idiay OMF bookshop, ket nagsurat ni Mary Lou kadagitoy. Kalpasan ti uppat a tawen, nagsurat ni Ken a mismo iti Presidente; basaenyo iti Iti Ragsakna, "Bibles for the Cadets."

Koleksion ni Kevin Engle

Ni Mr. Reinheimer

Adda pay naiyaw-awan, ket dayta ti kasasayaatan a paset. Agsublitayo iti pito a tawen, iti kalgaw ti 1961. Adda ti pamilia idiay California iti Home of Peace, maysa a balay dagiti misionero iti igid ti San Francisco Bay, ket agsagsaganada nga aglayag nga agsubli iti Filipinas. Kasapulan ni Ken dagiti makinilia para iti trabaho, ket adda tumultulong kenkuana.

> Kimmuyogak kenni Mr. Reinheimer a napan idiay San Francisco para kadagiti makinilia para iti BSA. Napankami idiay Remington & Sears. Kamaudiananna, nakasarakkami iti dua a Remingtons #17 iti pagtagilakuan dagiti nausaren $60 ti tunggal maysa. Nariknak a ti Apo ti nangiturong.
>
> Ken, Biernes 30 Hunio 1961

Saan a daytoy ti umuna; idi 1956 dua a nausaren a makinilia ti immay met *"manipud wenno babaen ni Mr. Reinheimer"*. Kalpasan ti maysa a bulan, iti aldaw ti panaglayag, Domingo 30 Hulio 1961, ti umuna a nagan nga insurat ni Ken iti malem ket ti naganna:

> Iti 1:30 adda ditoy ni Mr Reinheimer —
>
> Ken, Domingo 30 Hulio 1961

Iti igid dayta a panid, a nakaturong iti abay iti margin, innayonna, *"Napno ti tension ti kaaduan nga oras ti aldaw."* Ket ti maudi a linia iti dayta nga aldaw: *"Naglayagkami iti 7PM — Anian a panagyamanmi iti amin"* Iti simmaruno nga aldaw, iti taaw: *"Nalinak a panaglayag! Ti kasasayaatan nga umuna nga aldaw manipud S.F. a malagipko."*

Naglayagda iti *Anna Bakke* iti alas siete iti dayta a rabii. Ket ni Mr. Reinheimer, kas naammuanmi, intuloyna ti agkararag.

Ikarkararagannakami iti Inaldaw

Ita, agsublitayo iti panid ti uram. Kalpasan nga insurat ni Mary Lou, *"Anian a panagyamanmi ta inpalubos ti Apo a napasamak iti aldaw."* Daytoy ti simmaruno a dagus nga insuratna:

> `Surat manipud kenni Wm. Reinheimer (86) a kunana nga ikarkararagannakami iti inaldaw, salaknib & panangaywan ti Apo!`
>
> Mary Lou, Sabado 11 Mayo 1968

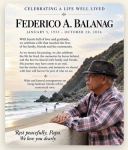
Walopulo ket innem ti tawenna. Adayo unay, iti bangir ti lubong. Pito a tawen manipud idiay pantalan. Inaldaw.

> `Dakkel ti maaramidan ti napasnek a kararag ti nalinteg a tao.`
>
> James 5:16

Kaaduanna ket saantayo a makita dagiti kararag a mangsaksakup kadatayo. Ngem no dadduma, ipalubos ti Apo a maipakita ti maysa, iti isu met laeng a panid ken iti isu met laeng nga aldaw a kas iti banag a pinarparitanna. Iti dayta a Sabado, impakitana ti maysa kenni Mary Lou.

Adda met nagkararag para kenka iti daytoy a lawas. Mabalin a saanmo a pulos nga ammo no siasino. Agyamanka latta kadakuada. Nasaysayaat pay, kuna ni Gordon, agbalinka a maysa a Mr. Reinheimer para iti sabali.

Ti sumaruno nga estoria ni Gordon, ikarina, ket ibagana no siasino ni Fred Balanag, ken no kasano a ti kaarruba iti turod ket nakadanon iti eroplano ti Presidente nga addaan iti uppat a libro iti imana.

Fred Balanag (1933–2026): “Adayo iti bagi ken adda iti denna ti Apo” (2 Corinto 5:8).

Manipud kadagiti diario da Ken ken Mary Lou para iti 9–12 Mayo 1968, dagiti diario ni Ken para iti 1961 ken 1967 ken ti album dagiti ladawanna, iti estoria ni Gordon a "Prays for Us Daily" (The Malvar Years 9, 10 Okt 2026).

Jonas para iti Domingo

Tunggal mangaskasaba ket addaan iti sumagmamano a libro ti Biblia a pagsubsublianna, kas iti panagsublim iti nasayaat a jaket. Para kenni Ken Engle iti turod idiay Baguio, maysa kadagitoy ket bassit a libro nga addaan iti uppat a kapitulo: maysa a tao a naglibas iti Dios, maysa a bagyo a nangsapul kenkuana, ken maysa a siudad a saan a binaybay-an ti Dios.

Jonas. Agparparang daytoy kadagiti diariona iti mamin-adu, manipud iti maysa a murdong dagiti tawen idiay Malvar agingga iti sabali. Suroten daytoy iti tunggal Domingo, ket adda bukodna nga estoria nga ibagana.

Nangrugi iti bagyo. Iti agsapa kalpasan ti Bagyo Welming, Domingo 5 Nobiembre 1967, bimmaba ni Ken iti turod ket inkasabana ti Jonah 1 and 2 idiay Baguio Baptist: ti barko, dagiti marinero, ti dakkel a lames, iti maysa nga agsapa a mangngeg pay laeng ti intero a siudad ti angin.

> Immawagak iti APO gapu iti rigatko, ket dinengngennak; manipud iti tian ti impierno nagpukkawak, ket dinengngegmo ti timekko.
>
> Jonah 2:2

Kalpasan ti sangapulo a bulan, nagsubli ni Jonas, ket iti daytoy a daras nagawid isuna iti balay.

Maysa a Klase iti Sala

Idi Septiembre 1968, agsagsagana dagiti Engle a mangpadas iti baro: maysa a Bible class iti agsapa ti Domingo, iti bukodda a sala idiay 55 Malvar. Nagustuan ni Sergeant Jaleco ti kapanunotan.

> Nalukag ni Sgt. Jaleco iti gimong iti agsapa ti Domingo.
>
> Mary Lou, Martes 17 Septiembre 1968

Iti panid ni Ken para iti dayta a lawas, nakaisingit iti murdong ti maysa a linia, adda tallo a sao:

> … Dimteng dagiti Field — naladaw — agyamanak (210) Jonas para iti Dom … Plano para iti Domingo — nagadalak para iti JHay + 55 Malvar
>
> Ken, lawas ti 15–21 Septiembre 1968

Kalpasanna, dimteng ti Domingo, ti maikaduapulo ket dua. Inisuro ni Ken ti Jonas nga umuna iti kapilia idiay John Hay Air Base, ket kalpasanna:

> Insurok ti klase maipapan iti Jonas idiay John Hay AFB — 12 Kalpasanna nagdardaraskami a nagawid — ti klasemi idiay 55 Malvar 17 a nataengan 5 nga ubbing + dagiti Engle = 29. Kasla nagustuan ti amin ti oras iti agsapa 10:00 - 11:30.
>
> Ken, Domingo 22 Septiembre 1968

Duapulo ket Pito wenno Duapulo ket Siam

Insurat met ni Mary Lou, iti berde a tinta:

> Umuna nga aldaw ti Bible Class iti 10 a.m. 20 amin. 27 agraman ti pamiliami. Napintas ken nalawag nga aldaw. Pudno a pammaregta
>
> Mary Lou, Domingo 22 Septiembre 1968

Duapulo ket siam ti binilang ni Ken. Duapulo ket pito ti binilang ni Mary Lou. Awan ti nagbilang iti iskor; nakaro ti ragsakda. Iti ladawan ni Gordon iti klase idi 1969, nakaabbong dagiti Biblia kadagiti luppoda, nakatugaw ni Evelyn Balanag iti ngato a kannawan, a napasnek ti panagdengngegna.

Ket sakbay a nalpas ti lawas, mabalinyo a mapattapattaan, nagsubli ti angin. Iti baba ti panid ni Ken:

> Nangrugi ti bagyo iti agarup tengnga ti rabii — saan a nakaturog ni ML. Inbabawik ti Brigade leadership — napigsa unay ti angin & tudo. Ti Bagyo "Nitang" ket addaan iti 185 km nga angin iti asideg ti tengnga.
>
> Ken, lawas ti 22–28 Septiembre 1968

Jonas iti Domingo, bagyo iti weekend. Iti dadduma a lawas, adda pay sound effects ti kasaba.

Panagsapul iti Kapilia

Umabanteta iti maysa a tawen, iti Domingo 16 Nobiembre 1969. Ti bassit a klase iti sala ket nagbalinen a bukod a serbisio ti pamilia iti Domingo. Iti ngato ti panid insurat ni Ken:

> Serbisio ditoy. Nangrugi ti serye maipapan iti Jonas.
>
> Ken, Domingo 16 Nobiembre 1969

Iti alas onse y media, bimmaba isuna iti bantay a kaduana ni Art ken lima nga ubbing ti Brigade. Tallo kadakuada ti saan pay a pulos a nakadanon idiay Manila.

Agtultuloy a napnapno ti kuarto. Kalpasan ti maysa a bulan, insurat ni Mary Lou a napanda nagsapul ken ni Ken iti dakdakkel a lugar:

> Napankami nga agsapul ken ni Ken iti 'kapilia'. Nariknami a positibo ti masarakanmi. Negatibo agingga a nakitami ti Teachers Camp & inkeddengmi ti agsaludsod. Perpekto dagiti pasilidad iti ₱5.00 ti tunggal kuarto iti tunggal Domingo. Agusarkami iti dua.
>
> Mary Lou, Martes 16 Disiembre 1969

Dua a Kuarto

Ti panid ni Ken iti isu met laeng nga aldaw:

> Nagsapulkami iti lugar a pagtataripnongan iti asideg ti Navy Base. Pinadasmi ti sumagmamano. Kamaudiananna, nalagip ni ML ti Teacher's Camp — Maysa a kuarto ₱5. Nalabit a makaalakami iti 2.
>
> Ken, Martes 16 Disiembre 1969

Dua a kuarto. Saan a dakes para iti Bible class a nangrugi iti duapulo ket sumagmamano a tattao iti sala.

Ti Domingo kalpasan ti Paskua ket 28 Disiembre 1969. Inbusen dagiti ubbing a lallaki ti lawas iti panagsurat kadagiti surat a panagyaman. Ket insurat ni Ken:

> Adu ti immay — Adda ditoy da Sgt Mitch & Badilla. Masapul nga adda ni Jaleco idiay Ft del Pilar. Adda ditoy ni Mrs Rodriguez para iti SS & FBH. Nagsaoak maipapan iti Jonah 2
>
> Ken, Domingo 28 Disiembre 1969

Ti Pannakaisalakan ket Naggapu iti APO

Ti Jonas, kapitulo dua, ket ti kararag manipud iti uneg ti lames. Maysa a tao iti kababaan unay, *"nabalkot ti ulok kadagiti ruot ti baybay,"* ket manipud iti dayta a kababaan, ibagana ti kapudnoan a banag iti libro:

> `Ti pannakaisalakan ket naggapu iti APO.`
>
> Jonah 2:9

Saan a naggapu kenni Jonas. Saan a naggapu kadagiti marinero. Saan a naggapu iti mangaskasaba iti turod. Naggapu iti APO.

Iti dayta a rabii, nangbulod ni Ken iti projector ket pinagbalinna a teatro ti sala. Nakaumay met gayam ni Jaleco:

> `Napanak idiay Nazarene Bible College nangala iti projector. Impabuya ti "God of the Atom" — da Jaleco, Fred & Badilla agraman dagiti agtutubo ditoy`
>
> Ken, Domingo 28 Disiembre 1969

Adda ladawan ni Gordon iti kastoy met a rabii ti pelikula, ti projector iti likud, a kadua da Becky, Julie Aquino, Evelyn Balanag ken Stanley Grant iti likud a linia a kasla, kunana, nakaro ti ragsakda (kayatna a sawen, nauma-umada), ken ni Karen iti likud a kannawan.

Ti Maikadua a Daras

Kalpasan ti maysa a lawas, dimteng ti umuna a Domingo ti 1970, ken ti maikatlo a kapitulo:

> Adu ti immay — nalabit 50. Immay manen ni T/Sgt Misch. Nagsaoak maipapan iti Jonah 3.
>
> Ken, Domingo 4 Enero 1970

Nalabit limapulo. Ket ti Jonas 3 ket mangrugi iti maysa kadagiti kaimbagan a sasao iti intero a Biblia:

> Ket immay ti sao ti APO kenni Jonas iti maikadua a daras.
>
> Jonah 3:1

Ti maikadua a daras. Ti isu met laeng a tao a naglibas, ti isu met laeng a tao a limned, ket kinasarita manen ti Dios. Dayta ti parabur. Saan laeng nga ikkannatayo ti Dios iti maikadua a gundaway; Isu a mismo ti umay agsapul kadatayo tapno itedna dagitoy.

Iti simmaruno a Domingo, 11 Enero, nasapa a bimmangon ni Ken ket napan idiay Philippine Military Academy:

> Nagsaoak idiay Cadet Chapel iti 8 A.M. … Nagsaoak maipapan iti Jonas … Adu dagiti agtutubo nga immay.
>
> Ken, Domingo 11 Enero 1970

Ninive

Linia-linia dagiti agtutubo a lallaki a nakauniporme iti alas otso iti agsapa, a dumdumngeg maipapan iti Dios a mangted iti maikadua a gundaway. Iti dayta a Mayo, agawid ti pamilia babaen ti eroplano para iti furlough.

No inkasaba ni Ken ti maikapat a kapitulo iti turod, saan nga ibaga dagiti diario. Nalabit maitutop dayta. Ti Jonas 4 ket ti kapitulo a nagunget ti mangaskasaba iti baba ti lanut, ket ti Dios ti addaan iti maudi a sao. Ti maudi a sao ket maysa a saludsod, maipapan iti siudad a napno kadagiti tattao nga ay-ayatenna:

> Ket saan kadi a kaasiak ti Ninive, dayta dakkel a siudad, nga adda iti unegna ti ad-adu ngem sangagasut ket duapulo a ribu a tattao a saan nga ammo ti nagdumaan ti kannawan ken kanigid nga imada; ken adu pay nga animal?
>
> Jonah 4:11

Inayat ti Dios ti Ninive. Inayatna met ti maysa a sala idiay Baguio: duapulo ket pito a tattao ti adda idiay, wenno duapulo ket siam, depende no siasino ti nagbilang.

Napintas ken nalawag nga aldaw. *"Pudno a pammaregta."*

Manipud kadagiti diario da Ken ken Mary Lou, Nobiembre 1967 agingga iti Enero 1970, iti estoria ni Gordon iti Domingo a "Jonah for Sunday" (11 Okt 2026).

The Landlord and the Projectionist

Ni Dr. Jose dela Rosa ket saan laeng a nangpaabang iti balay iti pamilia. Isu ti makinkukua iti maysa a sine idiay downtown, iti sakaanan ti Session Road, ket impabulodna kadagiti Engle ti projectionist-na.

Isu nga iti rabii ti pelikula, ti sala idiay 55 Malvar ket nagbalin a bassit a teatro. Immuli ti projectionist iti turod nga awitna ti projector, ket impabuya ti pamilia dagiti Moody Science films. Duapulo, duapulo ket lima, tallopulo, no dadduma tallopulo ket lima a tattao ti nagsisinnikko iti uneg, ket kalpasanna nangidasar ni Mary Lou iti merienda. Malagip ni Kevin a ni Dr. dela Rosa a mismo ket immay iti sumagmamano a panagpabuya, a sadiay nalawag unay a naiwaragawag ti ebanghelio.

Dagiti pelikula ket naggapu iti Moody Institute of Science, a naipasdek idi 1945, a nagtaud iti "Sermons from Science" ni Dr. Irwin Moon. Adda dagiti titulo a kas iti *God of Creation*, *City of the Bees* ken *Red River of Life*. Tunggal maysa ket inusarna dagiti nakaskasdaaw a banag iti nakaparsuaan tapno itudona ti Namarsua. Idi 1951, agarup 200,000 a soldado iti tunggal tawen ti agbuybuya kadagitoy.

Para kenni Ken, dagiti pelikula ket naggapu iti pagtaenganna. Nagadal isuna idiay Moody Bible Institute sakbay ti gubat ken manen manipud 1946 agingga iti 1950, ket nagbalin isuna nga announcer iti istasion ti radiona.

> Maysa kadagiti panggep ni tatangko ket tapno maaddaan dagiti tattao iti kaadu a mabalin a gundaway a mangawat ken ni Apo Jesu-Cristo kas Mangisalakanda, uray no agbuybuyada iti pelikula, adda iti balay, adda iti luganda, adda iti jeepney, wenno iti sabali a lugar.
>
> Kevin, 2026

Daytoy ti isu met laeng a dagsen para iti Filipinas nga inaw-awitna sipud idi timmayab isuna iti ngato dagiti isla iti ipus ti maysa a B-24.

Kas iti lagip ni Kevin (8 Okt 2026), agraman dagiti pakasaritaan ti Moody Institute of Science.

Awan ti Saan a Mabalin

Iti umuna a panid ti diariona idi 1967, sakbay a nangngeg ti asinoman ti Malvar Street, insurat ni Ken ti bersikulona para iti tawen, Isaiah 43:19, ket iti babana ti maysa a linia a bukodna:

> `Ania a baro a banag (bambanag) ti aramidenna iti 1967. Kayatko unay a makita.`
>
> Ken, 1 Enero 1967

Iti sangapulo ket innem a tawen idiay Manila, kuna ni Kevin, saan a pulos a nakita ni Tatang ti pannakairugi ti maysa a simbaan. Idiay Baguio, nakitana.

Nangrugi iti maysa a balasang, **Evelyn Balanag**, a dimmatag ken ni Cristo. Simmaruno dagiti dadduma, ket nangrugi nga agtataripnong ti bassit a grupo dagiti mamati. Tunggal agtataripnongda, malagip ni Kevin, adda maysa a koro a kankanayon a kantaenda, ket nagbalin daytoy a kanta ti simbaan idiay Baguio: "**Nothing Is Impossible.**"

Maysa a tao a nagkararag idi 1945 para iti simbaan idiay Mindoro, ken saan a pulos a nakadanon sadiay, ket kamaudiananna nakakita iti pannakairugi ti maysa, iti siudad dagiti saleng a nagpasiaran da Mary Lou kalpasan ti kasarda. Kuna ni Kevin a dagiti tawen idiay Malvar ti kapatgan a tawen nga inbusda idiay Filipinas.

Ti bukod nga estoria ni Evelyn, kadagiti sasao ni Mary Lou, ket naisalaysay iti Maikadua a Paset daytoy a tomo: "Mary Lou, Mary Lou." Maisalaysay pay laeng: no sadino ti umuna a nagtataripnongan ti simbaan, ken no siasino ti simmaruno nga immay.

Manipud iti diario ni Ken idi 1967 ken kadagiti lagip ni Kevin.

Agsubli ken Mapan

Idi Hunio 1970, nagawid ti pamilia idiay Abilene, a namnamaenda ti agsubli. Kinuyog ni Ken ni Gordon a napan idiay Garfield Elementary iti umuna nga aldawna. Ti bersikulona para iti 1970 ket Nehemiah 2:20:

> `Ti Dios ti langit, isu ti mangparang-ay kadakami; ngarud, kami nga adipenna ket bumangon ken agibangonkami.`
>
> Diario ni Ken, bersikulo para iti 1970

Nagtalinaedda iti tallo a tawen, tapno malpas ni Karen ti high school idiay Abilene. Ti diario ni Mary Lou idi 1971 ket napno kadagiti babassit a banag. Sinaludsod ni Gordon no ammona dagiti "kuting nga agtubtubo kadagiti kayo" (pussy willows). Wingiwingna dagiti birthday cards-na tapno kitaen no adda kuarta a matnag, ket no awan, kunana "No good!" (Saan a nasayaat!). Nagtagainep ni Stan nga agtuptupak iti high dive ket natnag manipud iti ngato a katre ti double-deck-da. Idi walo ti tawenna, nangmakinilia ni Gordon iti surat para iti maestrana iti second grade, ni Miss McMahon, nga agyaman iti nasayaat a tawen. Idi Pebrero 1972, insurat ni Ken kadagiti sumupsuporta a saan pay a sigurado ti panagsublida: *"Adda pay maysa a tawen ni Karen iti high school."*

Idi Hunio 1973, nagsublida idiay Baguio. Dagiti ub-ubing nga annak ket nagiskuela idiay **Brent School**. Nangaramid ni Gordon iti modelo ti telegrapo para iti science fair, iti abay ti modelo ni Stan ti Hoover Dam.

Manipud iti diario ni Mary Lou idi 1971, iti diario ken dagiti surat ni Ken, ken iti estoria ni Gordon a "The Boy Who Went to Four Schools" (1 Sep 2026).

Ni Kevin ken ti Navy

Iti panagsabong ti 1975, bimmaba ni Kevin, sangapulo ket pito ti tawenna, idiay Subic Bay tapno padasenna ti Navy, ginampananna ti akem ni Jud Fry iti *Oklahoma!* ti Brent School, nangabak iti gold medal ti iskuela kas kasayaatan nga aktor, ket nagsapata iti ruangan idiay Subic idi 27 Mayo.

Dagidiay a panid ket adda itan iti bukod a libro ni Kevin, *Dagiti Malaglagip ni Kevin*, iti paset a “Growing Up in the Philippines” (Panagdakkel idiay Filipinas): Anchors Aweigh · Jud Fry · Best Actor of the Year · The Gate at Subic.

Iti panungpalan ti Hunio 1975, pinanawan da Ken ken Mary Lou ti Filipinas iti maudi a daras kas misionero nga agnanaed sadiay. Duapulo ket uppat a tawen ti panagserbida.

Dagiti Kadua a Libro

Walo a kadua a libro ti adda iti abay ti lima a tomo ti estoria.

Iti Ragsakna: Ti Biag ken Ministerio ni Ken Engle
Dagiti mismo a surat ni Tatang · 1951–1987 · ti biag ken ministeriona

Mangiwaragawag ken Cristo: Ti Estoria ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

Grace Triumphant
ti estoria ti biag nga insurat ni Cyril H. Brooks · © 1985 Walterick Publishers

"Mary Lou, Mary Lou": Ti Estoria da Evelyn ken Fred Balanag
Baguio City · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · ti biagna, ti musikana, dagiti mismo a balikasna

Karen, Patrick, ken Romblon: “Panangawit iti Sirmata”
keepm.org · ti Emmaus app · Moments to Remember · Karen ken Patrick

Dagiti Estoria ti Pamilia ken dagiti Gagayyem
Gagayyem ti trabaho · estoria ti pamilia · reperensia ti pamilia

Dagiti Malaglagip ni Kevin
Kevin Engle · kadagiti mismo a balikasna · Stewards Foundation · Kadagiti Mismo a Balikas ni Tatang

> **Faithful Men: A Library of Christian Classics**, manipud iti PlymouthBrethren.org: dagiti mannurat a Brethren ken ti biag dagiti misionero, mabalin a biroken babaen ti autor, Kasuratan ken topiko. **Lukatan ti biblioteka ↗**

Dagiti Linaon ti intero a serye →

Amin a link iti serye, iti maymaysa a lugar →

Dagiti Nagtaudan

Dagiti estoria ni Gordon a nausar iti daytoy a tomo: A High Mountain Apart · Give Us This Mountain (agraman ti surat ni Ken idi 3 Hunio 1967 kadagiti panglakayen ti Woodside Bible Chapel) · The Boy Who Went to Four Schools · Anchors Aweigh, My Boys · Best Actor of the Year · Two Big Shots · Be Not Afraid · Two Candles (agraman ti kuaderno ni Mary Lou maipapan iti bagyo idi 16–17 Oktubre 1967, ti diario ni Ken para iti 17–19 Oktubre 1967 ken 6 Septiembre 1969, ken dagiti suratna idi 27 Nobiembre 1967 ken 7 Disiembre 1979) · ML + I (diario ni Ken para iti 22 Oktubre – 5 Nobiembre 1967) · Prays for Us Daily (dagiti diario da Ken ken Mary Lou para iti 9–12 Mayo 1968, dagiti diario ni Ken para iti 1961 ken 1967 ken ti album dagiti ladawanna) · Jonah for Sunday (dagiti diario da Ken ken Mary Lou para iti 5 Nobiembre 1967 agingga iti 11 Enero 1970). Ti "The Landlord and the Projectionist" ket bukod a lagip ni Kevin (8 Oktubre 2026); maipapan kadagiti Moody Science films, ti artikulo iti internet a "Sermons from Science" ken ti biografia ni Dr. Irwin Moon nga insurat ni David Coppedge (crev.info).

Dagiti Nagtaudan (maituloy)

The Kearsarge Men (diario ni Ken para iti 26 Oktubre ken 20 Nobiembre – 1 Disiembre 1967, ti kuaderno ni Mary Lou a "Servicemens' Work," ti surat ti Woodside idi 27 Nobiembre 1967 ken ti surat ni Chaplain Dwight F. Zeller idi 9 Disiembre 1967) · Pray That This War Would Be Over Soon (ti surat ni Ken iti Woodside idi 10 Enero 1968 ken ti prayer letter idi Enero 1968, dagiti diario ni Ken para iti Enero – Marso 1968 ken 27 Mayo 1975, ti planner ni Mary Lou idi 1968 ken ti diariona idi 1975, ken ti surat ti Woodside idi Mayo 1976) · The Sergeants (dagiti diario ni Ken para iti Pebrero 1968 – Nobiembre 1973, ti diario ni Mary Lou idi 1968 ken ti kuadernona kadagiti tawen idiay Baguio, ti surat ni Ken iti Woodside idi 17 Oktubre 1968, ken ti listaan dagiti nabautisaran iti likud ti diariona idi 1971–72) · You Are a Very Lucky Boy (dagiti diario ni Ken idi Oktubre–Nobiembre 1968 ken Agosto 1969; ti surat da Ken ken Mary Lou kadagiti gagayyem, Nobiembre 1968; ti surat ni Ken kada Kevin ken Eloise Dyer, 7 Nobiembre 1968) · She Thinks I Have Never Thrown Anything Away (dagiti diario da Ken ken Mary Lou, Marso – Abril 1969; ti surat ni Mabel Engle ken Ken, Agosto 1942) · Huebes Santo (dagiti diario da Ken ken Mary Lou, Marso – Abril 1969; diario ni Ken, Hunio ken Septiembre 1970; surat ni Ken iti Woodside, 4 Abril 1969) · Idolo Unay Isuna Dagiti Lallaki nga Annakmi (dagiti surat ni Ken iti Woodside, 10 Enero ken 29 Pebrero 1968 ken 4 Abril 1969; suratna kadagiti padana a misionero, 25 Pebrero 1969; dagiti diario da Ken ken Mary Lou, 1968–69, 1976, 1987, 1997 ken 2002; kuaderno a “Baguio Experiences” ni Mary Lou) · Ikarim Kaniak (surat ni Ken iti Woodside, 4 Abril 1969; suratna ken Joe Coughlin, 17 Abril 1969; dagiti diario da Ken ken Mary Lou, Marso – Mayo 1969). Kasta met dagiti diario ni Mary Lou idi 1971 ken 1975, ti diario ni Ken idi 1975, ti suratna kadagiti kabagian idi 22 Abril 1975, ken dagiti bukod a lagip ni Kevin (Agosto 2026).

Ti Sumaruno

Ti Maikapat a Tomo, *Dagiti Tawen idiay Abilene*, ti mangituloy iti estoria.

> Saluadam ida para ken Jesus agingga iti agnanayon.
>
> ti kararag iti likud ti KEE Philippine Missions

Edision ti 11 Oktubre 2026 · agingga iti "Prays for Us Daily" ni Gordon (10 Okt 2026), "ML + I," "Two Candles" ken "The Wedding," dagiti surat ni Ken iti Dagiti Tawen ti Gubat, 1943-45, dagiti surat ti 1950-51, "Mangiwaragawag ken Cristo" (ti estoria ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou," ti estoria ni Evelyn Balanag agraman dagiti retratona, "The Landlord and the Projectionist," ken listaan dagiti hyperlink